

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

117

VESTBIRK HØJSKOLE

AARSSKRIFT

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

19

20

VESTBIRK HØJSKOLE

AARSSKRIFT

— 1920 —

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN

Hæderlig Godebet.
Gjornvald Nielsen

KOLDING

KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI

1920

Statens pædagogiske Studiesamling
København

M I N D E R.

Af *Grønvaald Nielsen.*

Den usynlige verden, som ethvert menneske bærer i sit eget indre, former sig sommetider i min tanke som en bygning med fire vinduer. Vi kan gemmen dem se tilbage mod det svundne, fremad imod det kommende, indad i os selv og opad til Gud, som har skabt vor sjæl så vidunderlig, at hvilket vindue vi end standser ved, så ser vi ind i uendeligheden, det evige.

Af historien — menneskeslægtens erfaringsbog — fremgår det ret tydeligt, at de bedste mennesker har stridt for at holde ruderne klare i disse fire vinduer.

Jeg vilde nu gerne en stund, sammen med mine læsere, standse ved det vindue, som vender ud imod fortiden, og tale lidt om de mørke landskaber, øjet møder derude i mindernes store rige. Det er sådan med adskillige af de mennesker — også unge — som livet førte mig sammen med, at deres sjæls tungeste byrde ligger i det svundne. Underlig nok gælder dette også oprigtige kristne. Ingen af det nærværende livs trængsler eller vanskeligheder kan for dem måle sig med fortiden i bitterhed. De kan med troens øjne se nogle af deres himmelske Faders hensigter med nutidens trængsler, at disse er en livets skolegang, som der må læres noget af. Guds nåde er dem nok, og ved dens styrke bærer de endda ofte ret tunge byrder. Deres tro er også kraftig nok til at lette fremtidens byrder. De ser håbefuldt og roligt fremad imod, hvad årene vil bringe. Troen væbner dem imod skæbnen. Der er i deres hjærte ingen uværdig frygt eller nervøs æng-

stelse for dagen i morgen. Kun lidet frygter de dødens skyggedale. Den gode hyrde vil jo tage dem ved hånden og føre dem hjem.

Men fortiden tynger paa sindet som noget smertefuldt. Det er de døde dages tunge skygger. Sommetider falder disse fra det store, det glædefyldte, som, ak, nu er svunden. Da Dante i sit storladne digterværk „Den guddommelige komedie“ nede i underverdenen traf skyggerne af et ulykkeligt elskende par, ender deres fortælling med de sørgelige ord:

„En større sorg ej findes
end at erindre lykkelige dage
i vanheds stund“.

For mennesker med et melankolsk sindelag, f. e. mange af de bedste unge, som jeg i årenes løb har været lærer for, er der en fristelse til at leve så meget i det svundne, at det svækker pligtfølelsen overfor arbejdet i nutiden. Til dem har Søren Kierkegaards ord ærinde: „Den, der kun vil mindes, er vellystig. Den, der vil gentagelsen, bliver en mand!“ Der er en helliggørende kraft i mindet, som kan lade et mildt og blødt lys falde hen over det oplevede. Det er jo således en almindelig skrøbelighed hos ældre mennesker — skønt ingenlunde begrænset til dem alene — at de forherliger det svundne og tror, at de forgangne tider var meget bedre end de nærværende.

„Den gang jeg var pige,
da var der piger til“.

Ofte er dette en uskyldig følelse, men den fører med sig en fristelse til at røve livet noget af dets fulde kraft.

Det smertefuldt tunge i fortiden, som trykker menneskehjertet, er dog ikke minderne om glæde og lykke, men derimod fejltagelser, sorg, tab, synd eller skam. For mange, der lever i tunge minders skygge, vilde det betyde et nyt liv, dersom de rigtig kom til at forstå profetens ord fra det gamle Israel: „Du skal glemme din ungdoms skam, og du skal ikke mere mindes din skændsel!“

I en vis forstand er det naturligtvis ikke meningen, at vi skal glemme. Erfaringen må lære os noget, og alt hvad vi

oplevelser, sætter sine mærker i vort sind, og det vilde være tåbeligt at dække disse til, i det mindste før vi forstår deres betydning. Der gives en sjælelig letsindighed, en barnagtig tankeløshed, som aldrig regner med, hvad der hændes os, og som har så let ved at glemme, fordi sindet savner dybde, så begivenhederne ikke kan efterlade noget spor. En sådan let-leven og overfladisk fornøjelse ved det nærværende kan naturligtvis aldrig blive et ideal for os. Der er og skal være stærke kræfter i et menneskes mindeverden. Intet kan bevæge os som minderne.

„Mindet lader som ingen ting,
er dog et lønligt kildepring“.

Hos det græske folk var erindringen musernes moder, fra hende stammede de storladne digterværker. Til tider kan minderne, stærkere end noget som helst andet, tvinge en mand i knæ. Et eller andet sted selv i det hårdeste hjerte er der en blød plet, hvor mindets pil trænger ind, så hjertet dirrer og skælver. Nogle mennesker reddes ved håbet om et Paradis, der skal komme, andre ved mindet om et Paradis, som svandt. Et menneske, der bærer på sådan et tabt Eden, kan aldrig komme helt bort fra dets tale. Det hører stadig forsvarende, dadlende, bedende, fordømmende ord fra den dejlige have, som en gang var dette menneskes hjem. Intet bærer vand fra glemselsfloden Lethe kan helt udslette mindet om det svundne. Minderne kan nynnnes i søvn, men de dør aldrig. Der kommer et øjeblik, hvor de vågner. En lille hændelse, et ord, en håndbevægelse, en ubetydelig tanke kan som ved en troldmands stav genfrembringe en glemt scene. Den genskaber sig for vort blik som et højtidsfuldt skue. Måske vi har glemt alle ydre omstændigheder, de mange enkeltheder, som vi tidt ophøjer og bærer med navnet kundskaber, ofte ret værdiløse sager; men hvad vi har erfaret, vore livstanker, sympathier — de ting, som har slået mærker i vort liv og er ligesom bleven en del af os selv, ja dette kan vi aldrig glemme. Der gives intet forsvar imod mindet. Intet menneske kan sikre sig imod en mulig genopstandelse af det svundne. I musæet i Neapel så jeg nogle af de ting, som blev udgravet

i Pompeji; men hvert menneske, der er bleven 30 år, har set Pompeji. Dybt under asken ligger ungdommens liv, dens skødesløse leg, fornøjelser, lidenskaber, dyrebare glæde. Man åbner f. e. en skuffe med gamle breve og ser på sine egne barnagtige smørier eller på mors breve, da vi første gang kom hjemme fra — man udgraver da sit hjertes Pompeji. En skønne dag ligger hele byen bar, der er ikke tag over stuerne, lyset trænger ind i hver eneste sprække. Og alt dette er muligt, fordi vi er åndsvæsener, hver med et liv og en fortid, som er hans ejendom — hans eller hendes alene. Anger er ikke andet end erindring, opvågnende samvittighed er et vågnende minde. Vi kan aldrig rejse væk fra os selv, fordi vi aldrig kan komme bort fra minderne.

Al religion begynder med anger, og denne gror op af minderne. Gennem disse kommer vi ned til menneskelivets dybeste rødder; de åbenbarer ofte hemmelige ting for vore forbavsede sjæle, sønderriver hjærterne med fortvivelse. Den sande fred, den gode forglemmelse erhverves ingenlunde på nogen let måde. Angerens port er bygget ved indgangen til livets vej, og i angeren ligger der en angst for minderne, en gudfrygtig sorg over det forbigangne, en opklaret samvittighed, der undersøger vor fortid, indtil hjertet ofte bliver sygt og vil give alt for et lindringsmiddel, der kunde bringe glemsel. Men svundne tiders byrder kan slet ikke mildnes eller lettes for os derved, at vi vender ryggen til det ubehagelige, søger at tænke så lidt som muligt derpå og kaster os ud i dagens tusinde småting.

Ungdomssynder har den vane, at de i fremtiden dukker op som blege spøgelser. Forglemte ting rejser sig i mindet uanmeldte. Det er en af de måder, hvorpå samvittigheden arbejder, at den minder os om, hvad vi er som enkeltvæsener med personligt ansvar, at vi ejer et liv, hvori der er sammenhæng, syet af èt stykke, vævet på èn væverstol. Alt, hvad vi har udført og alt, hvad vi har været, har jo haft noget at gøre med det, som vi er bleven. Det er altsammen trængt ind i vort væsen, og graver vi bare dybt nok, finder vi dets spor. Ny lag af tanker, følelser, erfaringer kan være dynget

ovenpå og have skjult det for vort blik, men det er der og har sin historie at fortælle. Tidens støv kan tildække, men aldrig udlette de dybe mærker, som ethvert menneskehjærte har modtaget.

Men i samme åndedræt må det jo helst siges, at vi mennesker ofte slæber på unødvendige byrder, som er en arv fra fortiden. Disse byrder er mange slags, og hvad der er let for én, bliver næsten utålelig tungt for en anden. Det er jo derfor, at de almindelige trøstegrunde og de små stykker ordsprogsvisdom, der anvendes, er så unyttige og somme-tider irriterende. Shakespeare, der kendte det naturlige menneskehjærte bedre end de fleste andre digtere i verden, anvender ud fra sin rige erfaring den ironiske bemærkning: „Enhver kan mestre en sorg eller græmmelse undtagen den, som selv oplever en sådan“. Temperamentet, vort sinds ejendommelighed, spiller så stor en rolle med hensyn til, hvor hårdt livets byrder skal trykke os. En ulykke eller skuffelse kan kaste et menneske ind i skygger, som varer livet ud. En vens utaknemlighed, pengetab, skuffet ærgærrighed, mindet om et fejl-greb, en tåbelig tale kan i nogle menneskesind æde om sig og dukke op i søvnløse nætter. Følelse af skam eller vanære har nedbrudt mange hjerter, medens grovere byggede naturer under lignende forhold så let genvandt deres forrige sjælstilstand.

Det er imidlertid en mangel på menneskekundskab at for-agte sådanne sorger og stemple deres bærere som umandige. For dem, der står udenfor, er der ofte noget ufatteligt i dette, at mennesker kan blive bedrøvede uden nogen påviselig grund. De kan f. e. besidde udmærkede evner og et godt helbred, anvende dette på bedste måde, gøre store fremskridt og få megen indflydelse, eje alt det, som kan skabe lykke i hjem og arbejde, og når de så i livets aftentimer optegner deres livsførelse, så gennemtrænges det hele af en sørgmodig grund-følelse. Verdens synd og sorg kan hvile så tungt på sådan en sjæl, hans følelse kan være sart og fin, ordene gribende, men han er så ensom og kan aldrig helt besejre klagen over sin livslod.

Det gælder jo for os om at erkende livets store begrænsning, gøre sig klart, at der er så meget, som aldrig kan genvindes. Den dag, som svandt, kan og skal aldrig mere vende tilbage for os. Da Goethe skrev anden del af den åndemusik, som vi kalder Faust, sagde han, at den mand, som havde skrevet første del, var død. Der er fejlgreb, som ikke kan rettes; og det er godt at gøre sig klart, at der kommer en tid, hvor en ny løbebane nægtes os, og at vi må være tilfreds med det arbejde og den stilling, som vi nu står i. For den unge har livet så mange muligheder, det er en valgets tid. Han vælger sin gerning og meget mere; men snart svinde de mange muligheder ind, og man må blive i det, man valgte, og se at få det mest mulige ud deraf, og jo mere ejendommelig ens gerning er, des mindre duer mennesker til at tage fat på noget som helst andet, des flere døre findes lukkede, hvis de leder efter andet arbejde.

Men livet har endda nogle mere alvorlige grænselinjer. Vi oplever noget, som på en mere kraftig måde minder os om den uoprettelige fortid. Tænk på de døre, som døden stænger for os! Forældre, som et barns fremgang vilde have bragt den reneste glæde, oplever barnets død. Og så er der endda noget, som i dødens nærhed kan føles endnu mere bittert, og det er angeren over, hvad vi forsømte. Døren er lukket ikke blot for den bortrejste, men for nogle af de levende. De vilde så gerne have vist afdøde den kærlighed, som de aldrig rigtig fik udtrykt. Derfor synger Englænderne:

„Og ejer du et venligt ord,
 så sig det nu.
 Snart slettes ud dit eget spor,
 imorgen er måske på jord
 din ven ej mer ved livets bord,
 ja, sig det nu!“

Eller den levende står foran døren med en hulkende anger, men døren er nu lukket og intet menneske kan åbne den. Denne slags fortidsbyrder hører til de sværeste og mange menneskers liv mørknes af dem. Gang på gang kommer da også dette til orde hos de gode digtere. George Eliot ud-

bryder et sted: „O, hvilken kval, at vi overfor de kære afdøde aldrig kan udsone, at vi knappede af på vor kærlighed til dem, svarede så let på deres klager, lod ikke deres bønner trænge dybt nok ned i vore hjerter, havde så lidt ærefrygt for den hellige sjæl, som levede så nær ind til os, og som var det guddommeligste, som Gud havde skænket os!“. Noget af det vemodigste i Carlyles erindringer er det sted, hvor han taler om sin hustrus død: „Hun har været min engel, min utrættelige hjælper og trøster i alt. Gud lønne dig, dyrebare! Jeg kan jo ikke nu betale min gæld til dig. O, hvorfor op-sætter vi dog så meget, indtil døden gør det umuligt. Tåber som vi er!“

Og så er der jo endda mere bitre smerter end de, som skyldes dødens indgriben. Der var et sted i landet en lille dreng som døde. Han var elsket og savnet af sine forældre; men ved graven stod en af familjens nærmeste venner, og denne sagde med en dyb, vemodig stemme: „Jeg havde to drenge, og jeg kunde ønske at have set dem ligge i en kiste som den lille, vi her begraver!“ Det er vel nok den dybeste smerte, når forældre ser en tom stol i dagligstuen, som daglig minder om vanære og skam — langt værre end døden. Overfor den har de nærmeste dog ofte en stor trøst i lykkelige minder. Men når stolen står tom og ethvert blik på den fremkalder ikke blot sorg, men tanken om skam og skændsel, ja da borer lidelsens pil sig dybere ned i menneskehjertet end noget andet sår, som modtages derude på livets store valplads.

Alle problemer blegner overfor syndens problem. Alle byrder er lette i sammenligning med syndebyrden. Kristendommens kraft åbenbarer sig særlig deri, at den er evangeliet om tilgivelse. Overfor livets mest trøstesløse trængsler vilde der ikke være trøst at finde, hvis ikke syndernes forladelse kunde opleves. Kun Guds åbenbarelse er tilstrækkelig til at standse blødningen af vore hjertesår. Uden ham vilde de bløde til vor dødsdag. Der er sorgens sår, som kun Gud kan læge. Verden fornyes for os derved at vort eget hjerte fornyes, intet andet kan gøre det, og kun Gud mægter denne opgave. Mænd og kvinder, som har lidt skibbrud i livet, er

bleven forrådt, forladt eller smittet af synd, bøjet ned af anger, finder kun én havn, hvor der er lægedom og oprejsning, og det er i Guds evige kærlighed. Det må befrygtes, at mange mennesker tænker på den guddommelige tilgivelse som på noget ringere end den menneskelige. De forestiller sig, at Guds tilgivelse aldrig kan blive så fri og hel som deres egen. De synes så uvillige til at åbne deres hjerter for det glade budskab. Der er i det mindste nogle, som tror på syndernes forladelse og på Guds kærlighed, og dog hviler fortiden på dem som en tung skygge. Deres kræfter svækkes fremdeles af den gamle sorg, hjemsøges ofte af gammel synd og skyld. De har ikke rigtig klargjort sig den ubegrænsede magt, den kærlighed besidder, som de dog i troen klamrer sig til. Det er sandt nok, at noget er blevet borte, som aldrig kommer igen. Ingen tryllekunst kan hente det uigenkaldelige tilbage til os. Intet mirakel kan give os tilbage, hvad livets orme engang har fortæret. Det er sandt, at det svundne kan aldrig blive ugjort. Mange, som har funden fred i livets kamp, og som ikke mere plages af fortvivlet anger, har stadig en vemodig følelse af, at de er ikke, hvad de kunde have været, de fine, sande, fuldkomne instrumenter til udførelse af Guds tanke med dem. Selv der, hvor det gode nu fuldstændig råder i hjertet, har for mangan én fortiden ødelagt noget af arbejds- evnen for livets sag, og brodden er ikke taget væk fra det svundne, så længe at mennesker føler sig stumme og tavse som nogen, der i hjertet bærer på en fuld og stærk musik, men hvis fingre glider hen over et sønderslidt instrument. Det betyder ikke en umoralsk opgivelse, der må avle en ulægelig for- tvivlelse både overfor fortid og fremtid. Men medens det er sandt, at et nyt liv står åbent for alle og at nyt håb med glæde kan gennemstrømme det hjerte, som før var brudt sammen i fortvivlelse, bliver dog det gamle liv ikke givet os at leve om igen. Anger kan føre til fuld og hel syndsforladelse. Fortiden kan blive begravet, dens sorg forglemt og dens skænd- sel dækket til og skjult; men tilgivet synd kan aldrig blive det samme som ubegået synd. Mangt et menneske føler til sin egen skade, at han er svag på områder, hvor han kunde

have været stærk, at kraftfulde evner er bleven matte, at hans karakter er fattig, hvor den kunde have været rig.

Vor kristne tro er en tavs fordømmelse af den sentimentale, blødsødne rugen over fortiden, hvad så end denne indeholder. Kristendommen vil, at vi skal ikke misbruge fortiden til svækkelse af nutiden, men samle sammen de brudstykker af vort liv, der er bleven tilbage og give os hen i kampen for alt, hvad der er rent, sandt og elskeligt. Paulus siger et sted, at fremgang imod det fuldkomne sker derved, at vi glemmer fortiden, „forglemmende de ting, som er bag mig, stræbende efter de ting, som er foran, iler jeg imod målet“. Det betyder, som allerede nævnt, ikke at vi skal forglemme de velsignede minder, der er vort livs gode engle. Nogle af fortidens sorger kan vi slet ikke kaste væk, og nogle af dens glæder vil klinge mildt og herligt i vort hjerte alle dage. Vi mindes både fejltrin og fremgang, sorg og glæde, nederlag og sejr.

Men alt, hvad der hindrer os i at leve et sandt kristenliv må vi have bag os, idet vi tager nutidens arbejde op med et frimodigt sind overfor fremtiden. Det svundne må ikke blive en byrde, som tynger eller standser os paa vejen fremad. Tror vi på Guds evige kærlighed, må vi ikke lade natlige spøgelse få vort blod til at isne og hindre vort livs pilgrimsfærd.

Der er andre fristelser, som stammer fra vort fortidsliv. Sorgen kan f. e. blive fordringsfuld og selvisk, ligegyldig overfor dagens pligter, en slags luksusfølelse. Det nedbøjede menneske kan derved blive så trykkende for sine medmennesker. En sørgende kan således komme til at ofre de levende for de døde. Vort hjerte skulde helst ikke slæbe på usunde minder og sentimentale sorger. Med en stor sorg følger ofte en blindgørende indflydelse, hele verden bliver mørk, og livet synes bittert og surt. Det synes som om sorgen aldrig mere vil forsvinde og såret aldrig blive lægt. Byron synger om en bitter tavshed: Alt hvad den stolte kan føle af smerte udtaler han kun i ensomheden og mistænksomt af frygt for at have en tilhører. Han sukker først, når stemmen ingen genklang kan give.

Hvis sorgen ikke opklarer, så formørker den sindet, fører den ikke til ydmyghed, så stivner den i hovmod. Tårer kan vaske øje og hjerte, så man ser klarere ud igennem følelsens vinduer; men der er nogen, som ikke kan se Gud for tårer, smerten blinder og bedøver dem, og de ønsker bare at være alene med deres elendighed.

Livets krav på os forbliver, hvad så end fortiden indeholder, og så længe livet varer, kalder det stedse ad os. Lykkeligvis får de fleste mennesker ikke tid til at falde sammen i deres sorg og ligesom gøre den til en sjælelig luksus, de drives til pligt og arbejde, og dette er en udmærket undervisning i tro. Walter Scott fortæller et sted om en mand, der går ind til en fiskerfamilje for at trøste i anledning af en søns død. Det var lige efter begravelsen, og han forundredes ved at finde fiskermanden i færd med at istandsætte sin båd nede ved strandkanten. „Ja, hvad vilde I have mig til at gøre“, svarede fiskeren lidt barsk, „I ønskede måske at se fire børn omkomme af hunger, fordi det ene barn druknede. I fornemme kan sidde i en pæn stue med lommeløklædet under øjnene, når en ven dør; men vi andre må straks trække i selen igen, selv om vore hjerter banker lige så hårdt som min hammer her“. Hvis sorgen svækker os, hvis den ikke gør os sandere og stærkere, så må vi se at komme af med den. Vi behøver slet ikke at forglemme den kærlighed, som vi mødte på vor livsvej og som døden tog; men vi skal væk fra det selviske i sorgen, der hindrer os i at gøre vor pligt fra dag til dag. Giver vi os oprigtig Gud i vold, så vil mindet om det tabte opildne os og lære os at „se frem, men ej tilbage, hvad sjælen attråer“. Alt virkelig ædelt, som synes tabt for os, ligger foran os, det findes igen hos Gud. Ja, selv hvis fortidens synder og vor selvbebrejdelse svækker os, hvis det ikke strammer os op til at indhente det forsømte, så må vi bort fra det alt sammen. Det er det herlige ved kristendommen, at den er tilgivelsens evangelium. Tilgivelse uden forbehold. Den frier vort hjerte fra al fortidens dårlighed, af hvad art og navn og størrelse denne end er; Kristus byder røveren med ind i Himmeriges rige! Det er hedensk lære

overalt på jorderig, at synden lader sig ikke sone, at den skal følge os til vort livs sidste stund og altid indhulle det i mørke.

Man behøver ikke at frygte for, at kristendommens gode budskab om syndernes forladelse skal føre til, at man tager den sag med synden let og siger: Ja, Herre Gud, vi er jo alle syndere. Den er menneskers fælles svaghed! Nej, den som Gud får tag i, han kalder ikke synden en svaghed, fordi han har en dyrekøbt erfaring om den som en vældig kraft med dybe rødder langt ned gennem alle menneskesjælens forskellige lag; en stor bedrager, som kom i lysenglens klædebon, men voldte altid sorg og kvide. Han har dog, om end måske kun småt, erfaret, at det eneste, som kan umuliggøre synden, drive den ud i mørket, hvorfra den stammer, og hvor den hører hjemme, det er Guds kærlighed. Jo mere den får lov til at fylde vort hjerte, des mindre plads bliver der til det onde.

„Vor Gud er glemselens gud“, har en kristen tænker sagt, „han kan ikke blot tilgive, men han kan glemme“. Dette er noget som vor syndige tanke vel næppe kan magte; men vi kan dog øve os i at glemme, hvad Gud helt har tilgivet. Vi må glemme alt det, som hindrer og sinker os på vejen frem mod det store, lyse mål, som vi gennem Jesus Kristus er kaldede til at nå.

Og så må vi øve os i at frede om alle gode og frugtbare minder. Lade dem vokse i eftertankens tavshed. Stilheden er deres livsluft. Lønkamret deres bedste arbejdsplads.

Et Menneske.

Dntet Spørgsmål kan vel være vigtigere for et Menneske end dette: Hvad er et Menneske? Hvad betyder det at være Menneske? Men det er et vanskeligt Spørgsmål at svare på, hvad det menneskelige er i sit Væsen, thi vi kender det jo ikke i dets Oprindelse, derfor ikke i dets Renhed. Et Menneske „i al Almindelighed“ findes ikke. Enhver, som lever nu, bærer Præg af en Udvikling, der er gået forud, bærer Mærke af sin Slægt og sit Folk, af alt, hvad Fædrene har kæmpet, Mødrene har grædt, bærer Mærker af tidligere Slægters Fremskridt og Fremgang men også af deres Fejl og Fald. Alligevel må vi vel kunne danne os *et Begreb* af og om det menneskelige i dets Oprindelighed. Det kan vi slet ikke lade være at forsøge på, såfremt vi vil forstå vort eget Liv.

Men hvad skal vi gå ud fra, når vi spørger: Hvad er et Menneske? Det er vel bedst at gå ud fra Erfaringen, hvorved jeg ikke tænker på nogen Videnskab men på det enkelte Menneskes og Slægtens Livserfaring.

Lad os tænke på en Forårsdag, når Naturen er vågnet efter Vintersøvnen, når det gærer, bryder, spirer og gror alle Vegne derude. En sådan Dag kan et Menneske på underlig Måde gribes af Naturen, dens Liv og dens Skønhed, og man kan ligesom føle sig samhørende med denne Natur, smelte sammen med den. Hvoraf kan dette komme? Det må komme af, at et Menneske er i Slægt med denne Natur; vi er „Muldets Frænder“, vi er af Jorden, den er vor Mor, dér har vi Rod, derfra vor Verden går. Dog kun *en Del af vor Verden*.

Det kan man kende på, at der også en sådan Dag let vågner noget andet, især når Sindet er ungt og friskt: Øjet følger en dragende Sky, og så er man borte fra Jorden, inde i Drømmenes og Længslernes *uendelige Verden*, og man føler, at dér i den Verden hører man hjemme, den drages man imod:

Der er så sælsom en Gåde, den kommer bestandig igen:
Jeg længes med Øjne våde, men véd ikke selv hvorhen . .

Hvad er det, der sådan længes og drages mod en anden, mere rig og uendelig Verden end den Jord, man måske for et Øjeblik siden syntes, man var så helt hjemme på, så sammensmeltet med? Det er Menneskets Sjæl eller Ånd, der ikke kan tilfredsstilles ved nogen Verdens *Ting*, der her rører på sig og går af By over Sol og alle Stjerner, over hele den synlige Verden, ind i Uendelighedens evige Verden, Åndens Verden. Og just i sådanne Øjeblikke føler man, at man *lever* — lever som et Menneske.

Denne Erfaring, som ethvert Menneske har gjort eller kan gøre, stemmer med *Slægtens*. Den stemmer med *Jødefolkets Erfaring*, den, der er udtrykt i den gamle Skabelsesberetning: Gud dannede Mennesket af Muld og indblæste det Livsens Ånde, og Mennesket blev til en levende Sjæl. Den stemmer med *Grækernes åndelige Erfaring*, som må siges at ligge til Grund for deres Myther, og hvori vi møder en lignende Forestilling m. H. t. Menneskets Væsen: Mennesket skabtes af Prometheus af Jord, befrugtet med himmelske Smådele og Vand, og han gjorde Mennesket efter Gudernes Billede, så Mennesket alene blandt alle Skabninger hæver sit Blik mod Himlen, mens alle Dyr ser nedad. Der manglede dog endnu noget. Han steg da op til Solvognen, tændte sin Fakkeldér, og med den tændte han den himmelske Flamme i sin Skabnings Bryst og indåndede den Livets Varme.

Og i den *nordiske Mythologi* hedder det: Af to Træer skabte Guderne de første Mennesker og kaldte dem Ask og Embla. Men også her manglede der noget:

Ask og Embla
 uden Skæbne,
 Ånd de ej ejed,
 ej heller Forstand,
 ej Blod, ej Loder, ej fager Farve.
 Odin gav Ånden,
 Hæner Forstanden,
 Loder gav Blod og fager Farve.

Og denne det enkelte Menneskes og Slægtens Erfaring stemmer med *Menighedens*. Dens Svar på, hvad et Menneske er, finder jeg gemt i Troens Ord. Her tales om Gud som Himlens og Jordens Skaber, mens det ikke ligefrem nævnes, at Gud er Menneskets Skaber. Men hvis et Menneske er dannet af Jord og indblæst Livsens Ånde fra Himlens Gud, så ligger Menneskets Skabelse gemt i dette: Himlens og Jordens Skaber.

Altså: et Menneske er i sin Oprindelse skabt af, dannet af Jord (deraf Slægtskabsfølelsen med Jorden og dens Naturliv) men med Guds Ånde i sig, der hæver Mennesket op over Jorden og finder sit Udtryk i Længslen „over de høje Fjelde“, ud over alle Jordens Grænser.

Vil nogen sige, at der er ikke andet og mere i et Menneske end det, der hører Jorden til, at det egentlig ikke er andet end et Dyr, da har man ingen Forklaring på *den* Gåde, hvorfor et Menneske da ikke kan få sin Trang stillet ved det, som er af Jord. Og det *kan* nu engang et rigtigt Menneske ikke; det har følt Sandheden i de kendte Ord:

Verden ejer ingen Lyst,
 som kan fylde dette Bryst.

Men er Mennesket ikke et Dyr, siden det ikke som et Dyr kan nøjes med Jorden og alt, hvad der hører den til, så er det måske en Djævel, hvad det måtte være, hvis *det* er sandt, som nogle jo siger: der er i det naturlige Menneske ikke noget godt, det er blevet ondt helt igennem; der er ingen, der gør godt, end ikke én. Det må vel indrømmes, at der — når vi tænker på vor Tids store forfærdelige Op-

levelse — kan være meget, der tyder i den Retning. Men det kan dog ikke være så, thi var Mennesket blevet djævelsk helt igennem, så var der ingen Mulighed for Frelse, og så var jo Jesu Kristi Gerning her på Jorden forgæves, ligesom al Tale om Omvendelse og Opdragelse og Forbedring. Det er sandt, hvad Grundtvig siger herom: „Det er det selvsamme Menneskeliv — som fra Begyndelsen — med de samme Love og oprindelige Egenskaber, de samme Livskræfter og Kendemærker, så Menneskelivet i dets allerfattigste og allerureneste Skikkelse dog i Grunden *er af samme Art* som Menneskelivet i sin allerrigeste, allerklareste og allerreneste Skikkelse, så Røveren på Korset havde samme Menneskeliv tilfælles med Guds énbårne Søn, Vorherre Jesus Kristus, til hvem han råbte, og af hvem han fik Svar.“

Nej, selv om Mennesket, som det *nu* er, er faldet dybt, og det er langt fra at være, som det udgik fra Guds Hånd i Skabelsens Morgen, selvom Guds billedet er fordunklet, så kender vi os dog endnu i Slægt med den største og det største ved vor Længsel efter „det store“, „det vidunderlige“, Paradiset.

Udtrykket „Himlen og Jorden“ fortæller os altså noget om *Menneskets Oprindelse*. Men det fortæller os noget om *Menneskets Opgave*. Og vi trænger jo ikke blot til at få at vide, *hvor vi er fra*, men også, *hvad vi er til for*. Der er altså i hvert Menneske noget fra Himlen og noget fra Jorden. Det vil ikke sige, at der i hvert Menneske er noget godt og noget ondt (det *er* der jo, men det onde hører ikke med til det menneskelige, det er noget fremmed, der er kommet ind og ingen Ret har til at være dér), thi „det fra Jorden“ er ikke oprindeligt noget ondt, selv Jorden og al dens Fylde var fra Skaberens Hånd såre god. Og endnu — efter at Slangens Gift har plettet Jorden — er den dog *Guds Jord*. Derfor skal det sande Menneske ikke foragte Jorden, og hvad der hører den til. Nej, „det fra Himlen“ og „det fra Jorden“ skal arbejde sammen og arbejdes sammen, for at der kan komme et helt og sundt Menneskeliv ud af det. Heller ikke sådan vil jeg have dette forstået, at der skulde være én Tid, hvor

det fra Jorden ene skulde råde i et Menneskes Liv, og en anden, hvor det fra Himlen fik Magten og fordelt sådan, at Ungdommen fik Jorden og Alderdommen Himlen. Nej, både Himlen og Jorden må, så længe vi skal leve her på Jorden, have *sit* i et Menneskes Liv. Men hvordan skal vi få det rette Forhold i Stand her? Det skal vort Barneforhold til Gud i Himlen hjælpe os til. Vi er jo døbt til at være hans Børn, og som sådanne skal vi gøre vor Fars Gerning. Vi må se på Jorden som Guds Jord, som den, der er givet os som en Gave med alle dens Muligheder og alle dens Skatte, men tillige som en Opgave: vi skal drage Skattene frem, udløse Mulighederne, Jorden gemmer; og *gennem denne Opgave med Jorden, hvor vi ogsaa har Brug for Guds Medvirken, hans Velsignelse over vort Arbejde, skal vi opdrages og udvikles til „at sættes over mere“, „gå ind til vor Herres Glæde“* i Himlen (jfr. Lign. over de betroede Talenter). Kun gennem Arbejdet dannes i et Menneske den Kærne, den Personlighed, som det er Meningen, hvert Menneske skal blive til, og som Gud vil have frelst ud af *Syndens og Dødens* Verden, ind i sit Rige.

Men dette „Himlen og Jorden“ i vor Tro siger os ikke blot noget om Menneskets *Oprindelse og Opgave*, vort Arbejde her på Jorden, men det siger os vist også noget *om vort Livs Mål*, om det, vi engang efter Guds Vilje og med hans Hjælp skal nå frem til, hvis vi vil leve som hans Børn. Er vi *Børn* hos vor himmelske Far, så følger deraf og dermed, at vi *også er Arvinger*. Hvad er så Arven, vi skal få i Eje? Her vil vi vel svare: Det evige Liv, den evige Salighed. Men hvad er så det evige Liv? Hvad er *Indholdet* af dette Liv? Ja, der er Grund til at spørge derom, fordi der er mange, for hvem det evige Liv kun er en uendelig lang, lang Tid. Men det er der jo ingen fuldkommen Glæde ved at tænke på. Nej, det evige Liv er en Rigdom, *en Fylde*, en Livsfylde så stor og vidunderlig, at *Tiden slet ikke er til*. Når man lever fuldt og helt optaget af noget, så glemmer man jo netop al Tid:

Livsalige Land!

hvor Glasset ej rinder med Gråd eller Sand.

Og spørger vi så, hvad da *det* er, som sådan skal fylde Evigheden, så er det, det kommer til os igen dette fra vor Dåbspagt: Himlen og Jorden. Vor evige Arv hos Gud som hans Børn er altsaa: Himlen og Jorden. Hvor meget Himlen rummer — ja, det véd jeg ikke, det véd intet Menneske, men det er langt ud over, hvad vi nu kan fatte og forstå, og det er da også godt, thi det, vi kender og forstår, det er den største Herlighed gået af. Og Jorden! Ja, når den bliver genfødt og forklaret den gamle Jord, og Retfærdigheden kommer til at bo her, da vil også den eje en Herlighed, vi nu kun kan drømme om. . .

Et Menneske, der har fundet sig selv som Barn hos Gud den almægtige, Himlens og Jordens Skaber, har *alle Muligheder* — Himlens og Jordens.

Thyge Thygesen.

Til Elevmødet.

Tone: Lad Lykkens Ganger springe.

*Kom mine Mindetanker,
kom Stilhed til mit Sind.
De svundne Tider banker
og vil i Lyset ind.
Mit Haab, du Himmelbue,
du løfterige Magt,
lad mig i Dag dig skue
i hine Dages Dragt.*

*Stig frem af Sindets Kløfter,
I brudte Ønskers Tal,
og mine svegne Løfter
og Synd, der sones skal.
Min vingelamme Glæde,
min arbejdsbundne Sorg,
i Dag maa frit I træde
herind i Hjertets Borg.*

*Kom, mine Venner kære,
og I med ukendt Navn,
lad selvforglemte os være
en Stund i Minders Favn.
Af Glædens Væld udrinder
en Flod med Kraft til Daad,
i Smertens Visdom finder
Livstrangen nye Raad.*

*Og lad os med hverandre
med minderenset Sind
mod Livets Kilder vandre
i Aandens Verden ind.
For Haabets Ørnevinge,
for Glædens stærke Bud,
for Sorgens Gave svinge
vor Tak sig op til Gud.*

Thomas Thomsen.

Fra et Ophold i England i Eftersommeren 1920.

Man har opfordret mig til denne Gang at skrive nogle Indtryk fra mit godt to Maaneders Ophold i England i denne Eftersommer, og jeg skal efterkomme Opfordringen og tage lidt frem ud fra det Væld af brogede Indtryk, jeg fik derovre.

Men der maa jeg rigtignok straks opgive et Par af de Ting, som ganske særlig har haft min Interesse som f. Eks. Dr. Barnardo's Børnehjem og Opdragelsesanstalter og den berømte, gamle Rugby Skole. Dr. Barnardo's Værk er det største i sin Art i Verden, og jeg fik i denne helt igennem tiltalende Institution Lov til at gaa ind og ud som en af deres egne og tilbragte alt i alt ca. 14 Dage med at besøge dens forskellige Afdelinger. Skulde jeg tage disse Emner frem, vilde Pladsen ikke tillade mig at beskrive mere end den ene af disse to Institutioner, og jeg har saa valgt forskelligt andet.

Jeg har været herovre før Krigen to Gange i ialt 3 Maaneder, og da jeg nu denne Gang søgte Undervisningsministeriet om en Rejseunderstøttelse af de Midler, som aarligt fordeles dertil, og ogsaa fik den, var der flere, som sagde til mig, at de syntes, det var mærkeligt, at jeg ikke vilde til et andet Land, naar jeg allerede havde været to Gange i England. Nu vel, for det første har jeg været paa kortere Rejser i et Par andre Lande i tidligere Dage, men dernæst er det i dette Forhold, som i alle andre, saadan, at først, naar vi trænger rigtig ind i dem og arbejder os til en Forstaaelse, først saa lukker de sig op.

Man kan rejse paa flere Maader; man kan rejse bare for at nyde — for at se skønne Landskaber, stolte Bygningsværker og Aarhundreders Frembringelser paa Kunstens Omraade, for videre at se det, som mange kalder at se Folkelivet, d. v. s. se Gadelivet, Hotellivet og Restaurationslivet glide forbi sig i livligt skiftende Billeder. Hvis

man — uden at fordybe sig i noget af alt dette — flyver som en Sommerfugl fra Blomst til Blomst, saa faar man en Nydelse og en Forfriskning af Sindet, som kan have sin store Værdi, men noget dybere-gaaende Indtryk af et Folk og et Land faar man ikke.

Der er sagt, at det rigtige Indtryk af en værdifuld Bog faar vi først, naar vi læser den anden, tredje Gang. Det samme gælder — og i endnu langt højere Grad om det at rejse i et Land, fordi et Land og et Folk er noget meget sammensat noget.

Og, ikke sandt, Folket, det levende Folk, ja, og Folkets Livshistorie, det er alligevel det vigtigste i et Land; det andet er Rammen om Folkets Liv — eller Frembringelser, som dette Folk har ydet i Tidernes Løb, og som vi egentlig kun forstaar i samme Grad, som vi kender Folket selv og dets Livshistorie. Naar jeg altsaa vilde til England, var det netop, fordi jeg havde været der før, og fordi jeg gennem Læsning og noget Arbejde med Sproget dog havde nogle Forudsætninger for at kunne trænge noget ind i dette Folk og dets Liv; det kan være smaat nok endda, for Forholdet er jo saa uhyre, idet det engelske Folk jo ikke alene regner med dets egne Millioner, men mere eller mindre med den halve Verden. „Ja, vi er jo vant til at se paa os selv som den førende og den stærkeste Nation i Verden. Hvordan ser I egentlig paa os udefra?“ sagde en Cambridge-Student med et elskværdigt Smil forleden. Der var ikke det mindste overlegent i det, snarere et Stænk af Selvironi.

Adskillige Gange har jeg hørt den Udtalelse fra danske, at Englænderne er uelskværdige og lidet imødekommende og i det hele ikke nemme for en Udlænding at komme i Lag med. Det er ikke min Erfaring — den er saa modsat som vel muligt.

Hvor har jeg nu i disse to Maaneder mødt mange forskellige Mennesker fra højst forskellige Kredse, og hvor har de helt igennem været imødekommende og venlige. Jeg havde fra Undervisningsministeriet en officiel Skrivelse med, den skulde være mig en Hjælp her og der; jeg brugte den en enkelt Gang til at begynde med, men snart glemte jeg ganske at anvende den, fordi det ikke var nødvendigt, fordi alt gik af sig selv. Men naturligvis var jeg glad for Bevidstheden om at have den i Baghaanden. Hvor jeg, den fremmede, kom med min Anmodning om at faa Lov at se det ene eller det andet eller spørge om et eller andet, fik jeg beredvilligt Adgang, og i flere Tilfælde førte det mere med sig.

Naturligvis er det nødvendigt i nogen Maade at kunne gøre sig forstaaelig paa Sproget for saadan at kunne trænge lidt længere ind, for vi kan nu engang ikke fordre, at de skal kunne vort lille Folks Sprog eller i det hele noget fremmed Sprog. Men mit Engelsk er saamænd ikke for godt — alligevel har deres Taalmodighed til at nøjes med det, som det nu er, været forbavsende. En anden Ting maa ogsaa siges; de vil selvfølgelig regne med, at det ikke er fuldkommen tilfældigt, at man kommer med sin Anmodning, de vil kræve en vis Grad af Forhaandsforstaaelse og Mening med det; men møder man saadan rustet, lukker de ogsaa op paa deres friske, livligt interesserede Maade. Saadan er min Erfaring, og jeg bringer den med et taknemligt Sind overfor det Folk, hvis Gæst jeg med saa stor Fornøjelse har været.

Og vil man svare — ja, men dette er dog vist for rosenrødt, vil jeg straks tilføje, ja, det kan godt være, at det er det i mange Tilfælde, fordi der her ligesom hjemme er mange, mange Mennesker, som kun vil sig selv, men jeg har ikke søgt de Kredse og kan ikke tale om dem. Og dog — ogsaa i det udadventte, daglige Liv, hvor man strejfer alle mulige Mennesker, synes jeg, noget af det samme gælder. Standser man en og spørger om Vej, faar man altid omhyggelig Besked og altid paa en venlig Maade; det er næsten selvfølgelig i en Omnibus eller Sporvogn, at en Mand rejser sig for en Kvinde, og i Butikker og Restaurationer, paa Banegaarde og lignende Steder er der noget af den samme behagelige Hensynsfuldhed.

De første 14 Dage godt og vel var jeg sammen med en anden Dansker, og det kan have sine behagelige Sider, men naar man vil lære at tale Sproget, og man ønsker at komme i Forbindelse med Englændere, er det ikke videre heldigt — saa skal man alene paa Hovedet ud i det, hvad jeg da ogsaa har været de sidste 1½ Maaned.

Man kan have mere eller mindre Held med sig paa saadan en Tur, og det paa mange Maader; jeg har vist helt igennem været heldig. Vejret f. Eks. spiller jo en stor Rolle; de siger herovre, at det har øset ned det meste af Juni og Juli, men i den Tid, jeg har været her, har det kun regnet ganske enkelte Dage ind imellem, og paa saadanne Dage kniber det med at komme afsted i denne uhyre

By, for saa vil alle køre, og det baade over Jorden og under Jorden, og ingen vil sidde ovenpaa Omnibusserne. Men Vejret har været straalende — selv nu en Uge hen i Oktober — er det hedt som paa en Julidag, og Blomster og Træer — alt staar endnu, som var det Sommer.

Parlamentet plejer at have Ferie i Eftersommertiden, men det spændende polske Spørgsmaal holdt det samlet endnu et godt Stykke ind i August.

Vi vilde gerne overvære et eller flere Møder og gik straks til den danske Gesandt for at faa Kort til Under- og Overhuset (Folke- og Landsting). „Men De maa se at faa brugt dem hurtigt,“ sagde han, „for de holder sikkert Ferie om faa Dage, og Lloyd George rejser til Schweiz.“ Men baade Englændere og Folk fra Alverdens andre Nationer ønskede det samme; de stod der i to lange Rækker langs begge Sider af Forhallen og blev ordnede af Politibetjente. Medens vi stod og ventede, saa vi de to Bolchevikrepræsentanter, der paa den Tid opholdt sig i London som Udsendinge for den russiske Regering, komme gaaende og blive indladt.

Efter at have ventet i en Time opdagede vi, at de ovre paa den anden Side havde Adgangskort udstedt af Parlamentsmedlemmer, og de kom først ind. Og da vi var langt nede paa den modsatte Side, blev vi snart klare over, at dette var haabløst. Og saa gik vi i Overhuset, hvortil der ingen Tilstrømning var, hvorfor vi straks kom ind i denne højærværdige Forsamling og hørte paa en ikke videre spændende Forhandling.

Men næste Dag er vi saa heldige at træffe en ung, dansk Kontormand, vi kender lidt til, og da han hører, at vi gerne vil der, siger han: „Jeg skal skaffe Kort, jeg bor hos en Mand, der har et Kontor, som staar i Forbindelse med Parlamentet. Han kan skaffe Kort fra et Medlem.“

Og den følgende Dag slipper vi efter en Del Besvær ind efter først at have skrevet vore Navne i en stor Bog.

Mødet skal lige til at begynde; Medlemmerne myldrer ind. Paa Bænkene til Højre for Formandens Højsæde tager Regeringspartiets Medlemmer Plads, paa de forreste Bænke Ministrene. David Lloyd

George, den lille, vævre Mand fra Wales med de sikre, hurtige Bevægelser, træder ind og tager Plads ved Siden af Finansministeren, Austen Chamberlain, paa den forreste Bænk. Der er en spændstig Energi over hele Skikkelsen, som gør, at han synes lidt højere, end han i Virkeligheden er. Det store, ret lange Haar er blevet graat eller næsten hvidt, og han er blevet fyldigere, end da jeg saa ham første Gang som ung Handelsminister i 1907. Han er den eneste af Verdenskrigens forreste Statsmænd, som endnu er paa sin Post og spiller en afgørende Rolle, jo, det er sandt, Grækenlands snilde Førsteminister, Venizelos, er ogsaa ved Roret endnu. Mærkeligt, at Lloyd George ikke er slidt op endnu. Alle her er enige om, at hvad han har præsteret under Krigen er imponerende baade i Omfang og Dygtighed, men ellers er Meningerne om ham stærkt delte nu — som de var det før Krigen.

Omtrent lige overfor ham sidder Asquith — hans tidligere Ministerchef og Medarbejder gennem mange Aar, og den Mand, der var det britiske Riges Leder gennem de første uhyre vanskelige Krigsaar. Nu er han Leder af en Del af Oppositionen og en vaagen Kritiker overfor Regeringen.

Formanden skrider ind i sin sorte Kappe og store, hvide Paryk, en Embedsmand griber „Køllen“, det svære gyldne Scepter, som ligger i en Fordybning under det store Midterbord, og i samme Øjeblik, Formanden stiger op i sit Sæde, lægger han det op i Stativet oppe paa Bordet. Mødet er begyndt.

Mødet er ikke et af de almindelige, hvor Striden om Dagens Spørgsmaal bølger frem og tilbage; det er ikke det polske Spørgsmaal, ikke de truende Skyer ud over Europa, der nu skal tages Stilling til. Det er paa anden Vis et historisk Møde. Der skal i Parlamentet og paa Statens Bekostning rejses en Statue i Marmor for en af Englands store Statsmænd, Joseph Chamberlain, som døde i 1914.

Social-radikal var han i sine unge Dage, den rige, elegante Fabrikant fra Birmingham, som mere end nogen anden Enkeltmand har præget denne By, ledet og udviklet dens Skolevæsen, revet elendige Fattigkvarterer ned og bygget sunde Arbejderboliger i Stedet, medens han i 1873—75 var Byens Borgmester. Fra 1876 og Livet igennem var han Birminghams fejrede Parlamentsmedlem,

urokkelig som I. C. Christensen i Ringkøbing, og Byens Æresborger. Blev Handelsminister under Gladstone i 1880, men skiltes fra ham paa Grund af det irske Spørgsmaal, hvor han ikke kunde følge Gladstone.

Senere blev han mere og mere for England en Fortsætter af Lord Beaconsfields Politik; hans ledende Tanke var Udvidelsen og Styrkelsen af det britiske Empire, d. v. s. det britiske Verdensrige, Koloniernes stadig tættere Tilknytning til Moderlandet — en Ring af tæt sluttet britisk Magt rundt om Jorden. Bl. a. skulde det naas ved en Toldsammenslutning af hele Riget med Front mod den øvrige Verden. Det blev ikke saadan — lykkeligvis kan vi sige — Modstanden i Frihandelens Land var for stor, og de ledende Statsmænd, der stod sammen med ham, vaklede, og selv blev han kort efter ramt af et Slagtilfælde, der fra 1906, til Døden kom i 1914, bandt ham til en Sygestol. Verdenskrigen kom, der var ikke Tid dengang til at hædre Britanniens Storhed i Marmor. — — —

Men nu, der er Fred igen, rejser Rigets Førsteminister sig fra sin Plads ved Siden af den ældste Søn af ham, der nu skal mindes. Lloyd George træder frem til Husets Bord. Han begynder med at bede Underhuset undskylde, at han ikke har kunnet faa Tid til at forberede sig saadan, at han kan tale paa en Maade, der er Lejligheden værdig.

„Der var ingen Grund til Undskyldninger,“ sagde et af de ledende Blade Dagen efter, „for Mr. Lloyd George var fuldt ud parat til at tale, skønt hans Forberedelser maa have været korte, og hans Optegnelser maa være kradset ned mellem vigtige Raadslagninger angaaende de kritiske Nyheder fra Warschava og fra Minsk.“

Det er Chamberlains gamle Modstander paa den politiske Skueplads, som nu staar og sænker Fanen for den døde, idet han holder en af disse hædrende, fint formede Mindetaler, som er særegne for det engelske Underhus.

Han taler langsomt og meget tydeligt.

Han søger tilbage i Erindringen og maler for os „en af de største parlamentariske Dueller i dette Hus“, i 1893, mellem Mr. Gladstone, „den mest frygtede parlamentariske Debattør, der nogensinde har talt her i Underhuset“, og Joseph Chamberlain.

Han slaar ud med Haanden og peger over paa Stedet, hvor Chamberlain havde sin Plads, og hvorfra han talte den Dag.

„Dette Mindesmærke skal rejses for en stor Parlamentariker, og en stor Parlamentariker betyder mere i dette Land*) end i noget andet Land under Solen.“

Han er stadig bleven afbrudt af Bifaldsraab; da han slutter, bruser Bifaldet frem imod ham.

Han sætter sig, og Asquiths statelige Skikkelse med det kraftige, hvide Haar dukker frem paa den anden Side. Ogsaa han taler langsomt og med Vægt. Han begynder med at udtrykke sin Glæde over, at han i denne Sag er i fuld Overensstemmelse med Førsteministeren og giver saa *sit* Indtryk af „denne skarptskaarne Personlighed, som med alle sine Evner og i hele sin Fremtræden udfoldede sig som en glimrende Parlamentariker“.

Tilslidst kommer Arbejderføreren Clynes, som ikke bruger mindre stærke Ord: „Der er ikke noget mere hæderfuldt Navn i vort Lands politiske Arbejde end Joseph Chamberlains.“ Atter lyder Bifaldet, og Forslaget vedtages enstemmigt.

Der har været fuldt besat paa Bænkene nede i Salen, men nu forsvinder de fleste, hvorefter der fortsættes med en længere Drøftelse af Forholdene paa den store Ø Ceylon Syd for Indien.

I de første 14 Dage, medens min danske Rejsefælle var her, boede vi ude i en af Londons vestlige Forstæder paa en Villavej hos en Officersenke og hendes Søn. Sønnen var kun 19 Aar, alligevel var han under Krigen naaet frem til at blive Kaptajn i Flyverkorpsen — saa vanskeligt har de haft ved at skaffe Officerer nok i den store Krig.

Derfra maatte vi hver Dag ind til den indre Del af Byen kørende paa Toppen af en Motoromnibus. Morsomt er det at sidde deroppe og suse milevidt gennem den vældige By, medens Billederne ustandseligt skifter. Vi kunde ogsaa tage med den underjordiske Jernbane, og det er det hurtigste, men det andet er morsommere.

Der kunde være en Masse at fortælle om alt det, vi saa Dag efter Dag efter en forud lagt Slagplan — Gader, Pladser, offentlige Bygninger, Museer og Kirker, Parker og Butikker — eller om

*) Fordi det parlamentariske Liv og den parlamentariske Veltalenhed har været udviklet der i Aarhundreder før end i noget andet Land.

Lørdagens og Søndag Eftermiddagens Udflugter til Steder udenfor Byen sammen med et Par andre Landsmænd, men det er umuligt at faa Plads til at dvæle ved alt det. Lad mig af alt det kun lige nævne et langt Besøg i Europas største Stormagasin — Harrods (Grundlæggerens Navn), hvor man kan købe alt fra Støvler til Østers, fra Bøger til Musikinstrumenter, fra Blanksværte til Automobiles — de har alt. Der er Læsestue og Udlaansbibliotek, en Bank og en kæmpemæssig Restauration for Publikum; man kan blive klippet, og man kan høre Musik. Man kan gaa rundt i de dejligt udstyrede Lokaler Time efter Time, og man er dog ikke færdig; det er som en Udstilling af Alverdens Frembringelser. Vi saa det paa den bedste mulige Maade, ført om af en af Cheferne, idet min Rejsefælle er Kontorchef i et stort Firma i København, og igennem dette var der sendt en Skrivelse, som lukkede det hele op for os. Midt under Rundgangen — vi var der forøvrigt to Gange — blev vi inviteret til en fin Frokost øverst oppe i Bygningen. Men det, som vi egentlig kom for, og som var det bedste ved det hele, det var at se alt, hvad der er gjort for de ca. 4000 Kvinder og Mænd, som arbejder i Bygningen, der er en umaadelig Firkant, som gaar ud til 4 Gader. Alt det satte de os ind i indtil de mindste Enkeltheder. De har i øverste Etage deres egen Skole for de mange unge i Forretningen, hvor Undervisningen er gratis, store Spisesale, hvor de faar varm Mad til Frokost eller Middag — hvad man nu vil kalde det — de har Klubber og Gymnastik og Hospital o. s. v. Bankrenten er i England kun 2 pCt., men de tilbyder deres Personale 6 pCt. af deres Sparepenge. Det var i det hele taget tydeligt, at alt var gjort for at gøre det saa godt som muligt for Personalet. Følgen er jo ogsaa, at der er Rift om Pladserne der, og at de bliver i dem.

Den 25. August vendte min Rejsefælle hjem til Danmark, og jeg flyttede samtidig helt ud til den modsatte Side af denne uhyre By — jeg tænker 4 danske Mil fra Vest til Øst. I 1913 havde jeg levet en Uge derude i en Kreds, som jeg glædede mig til at se igen og denne Gang lære nærmere at kende.

Ude i en af de Hovedveje — Barking Road — der fører ud af det østlige London, ligger Mansfield House University Settlement, og der har jeg haft mit Hovedkvarter den øvrige Tid.

Og hvad er saa det for noget? Jeg har adskillige Gange herovre skullet prøve at forklare Folk, hvad en Højskole i Danmark er, og det har ikke altid været saa let, nu skal jeg prøve at forklare vor Højskolekreds, hvad et Settlement er.

Det er et af Londons vældige Fattigkvarterer, jeg lever i for Tiden, og jeg kunde sige ganske kort, at et Settlement er en Oase midt i Ørkenen. Det er et Sted, hvor Mennesker, der er vokset op under lysere Kaar, har slaaet sig ned midt i Stenørkenen for at være til lidt Glæde og Hjælp for de fattige heromkring. Det vil af det følgende nærmere fremgaa, hvordan dette Arbejde udføres.

Dengang de begyndte paa Arbejdet, har en af de første Ledere givet Udtryk for, hvad de vilde, i følgende Ord: „Hvis I bryder jer om de fattige, hvis I sympatiserer med arbejdende Mennesker i deres Kampe — hvorfor saa ikke komme og leve sammen med dem — ikke som overlegne Mennesker, der kommer for at leve iblandt underlegne, og ikke som gode Mennesker, der kommer for at leve iblandt daarlige, ikke som særligt uddannede Mennesker, der kommer for at lære dem, der ikke har faaet nogen videre Opdragelse, ikke som Mænd af høj Kultur, der kommer for at bringe Kultur — men simpelthen som Naboer, som Venner, som Medborgere.“

Der findes flere af disse Settlementer (Ordet kan ikke oversættes) i London, og jeg har set tre af de andre; dette er stiftet af en Kreds af Mænd, der er udgaaet fra Oxford-Universitetet, Mænd, som selv har faaet deres Lands bedste Uddannelse og har levet et Ungdomsliv under lykkelige Forhold — og saa har faaet Øje for den Nød, der findes i store Dele af deres Folk. Det hedder Mansfield House (Hus) efter en af Afdelingerne (Kollegierne) — Mansfield College i Oxford.

Vi bor i en anelig rød Bygning paa fire Etager med en lang Altan ud for første Sal. Et Stykke herfra ligger der to andre store Bygninger, som hører til, og ud fra disse tre Bygninger udføres Arbejdet. De begyndte det sociale Arbejde her i 1890, men Grundstenen til denne Bygning er først lagt i Decbr. 1896. Her i dette smukke og udmærket indrettede Hus er der først og fremmest Bolig for en Del af Lederne — og er der Plads, kan en fremmed ogsaa faa Lov at slippe indenfor og leve en Tid i det lille Samfund, hvis man nærer en virkelig Interesse for det Arbejde, der gøres her.

Jeg fandt kun faa af dem, jeg kendte lidt til fra 1913. Krigen

havde spredt dem ud til alle Sider. I Krigens første 2¹/₂ Aar havde nogle faa af dem holdt Arbejdet i Live ved at anstrenge sig af yderste Evne, men havde tilsidst maattet lukke.

I Vinteren 1920 lagde de ud paa ny med en væsentlig ny Besætning. En af dem, jeg kendte bedst fra 1913, en ung juridisk Student, var falden i Frankrig — andre var nu ude i andet Arbejde, den tidligere Leder f. Eks. som Præst i en Provinsby.

Den nuværende øverste Leder har kun været her et halvt Aar. Arthur Reade er en høj, slank Mand paa 36 Aar med et karakterfuldt rødmosset Ansigt. Han har studeret i Oxford og blev kort efter sin Afgang derfra gift med en Englænderinde, der halvvejs er af italiensk Familie og er født i og har levet sine Barndomsaar i Italien. Hun er meget musikalsk og synger dejligt paa alle mulige Sprog — endogsaa Dansk og Norsk, men Udtalen er jo lidt ved Siden af. For 10 Aar siden kom de til Finland, hvor han blev Lektor i engelsk Sprog ved Universitetet i Helsingfors. Der havde de fem rige Aar, hvor de kom til at holde saa meget af Finland, at han skrev en temmelig stor Bog om Land og Folk, en Bog, jeg havde set før — paa Vestbirk Højskole — Grønvald Nielsen ejer den nemlig. Krigens kom, og England kaldte dem hjem til sin Tjeneste. Han blev Overleder — i militær Uniform — af 40 Soldaterhjem, der var oprettet af K. F. U. M i den franske Kystby Le Havre. Nu vil han paa sin rolige, sindige Maade sætte Skik paa dette.

Han har to Mænd ved sin Side, som giver al deres Tid til Arbejdet her — en Næstformand og en Sekretær. Her er endvidere to Ingeniører og en Jurist; de har deres Arbejde inde i Byen og tager hver Dag derind, det meste af Fritiden giver de saa til Arbejdet her. For Tiden har en yngre Præst og en Indier slaet sig ned i Kredsen. De har begge under Krigens arbejdet blandt Soldaterne i Frankrig — den sidstnævnte blandt sine Landsmænd. Præsten kom ved Krigens bort fra sin tidligere Gerning og arbejder nu her for en Tid. En australsk Dame leder et fortrinligt Bibliothek med en hyggelig Læsestue, som er indrettet nede i Stueetagen, og en vidtberejst yngre Dame har for en Tid forladt de velstillede Kredse, hun ellers har været vant til at leve i, for i en af de andre Bygninger — „Drengenes Klub“ at være Bibliotekar for ca. 400 fattige Drengene. Hun har faaet et stort Lokale overladt, og en Del Drengene-

og Ungdomsbøger havde man, flere er samlet ind, og nu er hun i Færd med — væsentlig for egne Midler — at gøre dette Rum hyggeligt og indbydende til om faa Dage at modtage Drengene. Jeg har hjulpet hende lidt med Indretningen og set hendes Iver for at faa det hele saa godt som muligt. Det er hendes Mening Vinteren igennem nogle Aftener hver Uge at læse højt for dem. „Hvor mange af jer har Lyst til at komme nogle Aftener om Ugen for at høre Op-læsning paa den nye Læsestue?“ spurgte Sekretæren forleden efter Drengenes Søndagsmøde. Øjeblikkelig farer der ca. 300 mere eller mindre vaskede Hænder i Vejret.

En skotsk Dame leder Husholdningen, og i den Anledning har de tit deres Morskab af at lære mig de pudsige skotske Navne paa de Retter, vi spiser. Ja, hvor er de friske og muntre at leve iblandt; meget forskellige er de og dog samstemte. Det er festligt at samles om det lange Bord i den smukke Spisestue. Hver kommer fra sit og bringer Glimt med fra sit; her giver disse travle Mennesker sig Tid til at aande roligt ud „mellem Slagene“ og til at nyde Samværets Glæde, medens London larmer udenfor, saa Samtale og Latter drukner i det til Tider aldeles rasende Spektakel ude fra Gaden. Staar Vinduerne aabne, kan vi næsten intet høre. Store, svære Sporvogne, Masser af Motoromnibusser, hele Tog af Arbejdsvogne, saa store, klodsede og tunge, at vi slet ikke har Magen, lette Automobile, Vogne, forspændt med Heste eller Æsler — et Utal af Køretøjer farer forbi, saa hele Huset dirrer og ryster det meste af Døgnet.

Det vanskelige irske Spørgsmaal, som selv de bedste Englændere staa raadløse og famlende overfor, og de truende sociale Forhold er jo tidt for, og saa præges Ansigterne af Alvor, for her leves jo tæt ind til Folkets Liv i Glæde og i Smerte.

Hver Morgen møder vi til Morgenandagt, det giver Fællesskab, og Sindene beredes til Dagens Gerning og alt det, der kan møde hver enkelt.

Jeg bor i et udmærket To-Fags Værelse til Gaden — de fleste af de faste Beboere er flyttet over til Værelserne i Bagsiden paa Grund af Støjen — og jeg tænkte jo den første Dag, at her kunde jeg da vist ikke sove, men Menneskets Tilpasningsevne er vidunderlig, og jeg sover fortræffeligt.

At tørre Støv af hjælper ikke meget, for Støv og Røg hvirvler ind

ad hver Sprække op til mig paa anden Sal. Her er lyst, for Gaden er meget bred, og Solen skinner hver Dag.

En Del af Taget er indrettet til at opholde sig paa; her plejer at være en lille Have i Kasser og Urtepotter, men den er ikke rigtig i Gang endnu efter Krigen. Men Synet ud derfra er storslaaet. Deter dog sjældent, at det er rigtig frit — helt klart bliver det aldrig, dertil er der for mange Skorstene, men om Søndagen, naar der er mindst Røg, løfter nogle lave Bjærge sig ovre Syd for Themsen nede i Kent. Altsaa langt derovre ligger det aabne, frie Land, som Londonerne, ligesom alle andre frie Bymennesker i Verden, længes ud imod. Vi er ikke saa langt fra Themsen; denne mægtige, brede Flod, Londons Havn, og dermed en af Verdens største, ligger derude. Master og Skorstene fra vældige Fragtdampere rager op over Husrækkerne; det er, som om der derude er en Revne i Byens Gademasser. Men ellers er det Gader — milevide Kvarterer af ensformige, graa, fattige Gader, Række ved Række, lange, som de da lykkeligvis kun sjældent er i Danmark. Dog heroppe lyser Solen, den velsignede Sol, som de allesammen trænger til, og Himlen er blaa med enkelte lette, sejlene Skyer. Er Luften nogenlunde gennemsigtig, skimtes Sct. Pauls Domkirkes skønne Kuppel inde over Byens Midte.

Heroppe fra ligger denne Egn af Byen som et Landkort rundt om mig; gaar jeg ned paa Gaden, skraar over den og ned ad Gaden overfor, kommer jeg hurtigt ind i et Fattigkvarter, hvor Uhyggen og Skidenheden stikker lige i Øjnene og føles paa en egen nærgaaende Maade, og hvor Mennesker bor saa gnidret tæt ind paa hinanden og paa saa ringe Plads, at de ødelægger hinandens Hjemliv. Husene er ligesom stivnede til en kedsommelig Masse, hvor det ene nøjagtigt ligner det andet i Form og Farve. Afslidtheden, Skidenheden, Forfaldet kan der være nogen Forskel paa, men den graa-sortede Enshed ikke.

Nogle Gader nede finder jeg en ualmindelig smudsig Drikkehule, hvorover der med store Bogstaver staar „The Rose of Denmark“ (Danmarks Rose). Det gaar siden op for mig, at „Danmarks Rose“ er Dronning Alexandra; det er et af de mange poetiske Navne, de har brugt om den elskede nu 76-aarige Dronning, „Søkongens Datter“, som hun ogsaa kaldtes af en Digter, da hun som ung Prinsesse landede i England i 1863.

Disse Drikkestuer, som er til forfærdelig Ødelæggelse for den fattige Befolkning, ligger paa snart sagt ethvert Gadehjørne. De staar — Mænd og Kvinder (tit med spæde Børn paa Armen) lige op og ned ved Disken og drikker det Sprøjt, som ødelægger deres Legeme, deres Hjem, deres Arbejdslyst og Arbejdskraft. Naar kommer Mennesker dette Onde til Livs. Her vilde et Forbud mod at udskænke disse Giftstoffer bringe en væsentlig Hjælp, og det bedste, som kan siges om dem, der stritter imod, er, at de ved ikke, hvad de gør. Altid bærer disse Drikkestuer, hvor de kun sælger Spiritus, de mest prangende Navne, og ikke sjældent kan de ude fra se helt fikse ud, men naar Døren gaar op, staar der en Os ud fra det uhyggelige Lokale, som viser, at det hele er forgyldt Elendighed. Vi skal i det hele ikke gaa mange Skridt for at møde alt andet end behagelige Dunster; faa Steder fra os lige om et Hjørne er der en aaben Bod, hvorfra der staar en bedøvende vammel Em af stegt Fisk og kogte Muslinger, som Folk gaar hen og køber og staar lige op og ned og spiser.

Gaderne vrimlede af snavsede og tit meget pjaltede Børn, som nøjsomt og opfindsomt — for Fantasiens vidunderlige Rige har man ikke kunnet røve fra dem — leger og larmer og liver op i dette Øde, som uden dem vilde være altfor hæslikt. Sært at tænke paa, at snart skal deres Friskhed slukkes, snart skal alt det spirende, det frodige, det trods alle Omgivelser straalende, standse, storkne, stivne, blive graat. Det var i dem alt det, som kunde faa dem til at smile og se frimodigt op, som kunde række frem mod Lyset, som kunde gøre Jorden og Himlen og den grænseløse Verden inde i dem selv underfuld; men lidt efter lidt vil det slukkes, og de vil blive nøjsomme og nærsynede, kun fordringsfulde overfor det, som er af fjerde Rang.

Og dog er der jo dem, i hvem Anelsen om de store Vidder aldrig slukkes, og Livets Herre har ogsaa sin Gang her og bruger adskillige Mennesker som sine Sendebud, og den store Kamp mellem Mørkets og Lysets Magter om Mennesker staar her Hverdag og Søndag.

Kirke ved Kirke ligger der ned ad denne Hovedgade og i Sidegaderne, nogle af dem hører til den engelske Statskirke, men herude er der særlig mange smaa, jævne Frikirker, hvor alt Arbejdet skal opretholdes ved frivillige Bidrag — Methodist-, Baptist- og

Kongregationalistkirker (disse sidstes Gudstjeneste er den, der i sin Form, ligger vor nærmest). Der gøres ud fra dem et stort og trofast kristeligt Arbejde og tit ikke mindst et kristeligt-socialt, men Arbejdsmarken er ogsaa umaadelig.

Paa sin egen Maade tager Settlementet sin Del af Arbejdet her. Skal man give det en Overskrift, maa man vel nærmest sige, at det er et kristeligt-socialt Arbejde — meget forskelligt og meget broget. Det samler sig i dette, at man gerne vil hjælpe Folk heromkring til at leve et værdifuldere Liv, til at faa større Sans for Hjemmene og Hjemlivet og for Fritidssysler og Fornøjelser, som der er nogen Næring i.

I den Bygning, der rummer Mændenes Klub, er der i nederste Etage Lokaler, som Mænd for et meget lavt Kontingent kan bruge baade Eftermiddag og Aften; de kan læse, spille Billard eller hygge sig paa anden Maade. I Etagerne oven over er der foruden Kontor og Udvalgsværelser en Række mindre Lokaler, som bruges af forskellige Afdelinger inden for Klubben til Møder, Studiekredse, Diskussioner og lign. Ud fra Bagsiden af Bygningen gaar der en Udbygning, som rummer en stor Mødesal, der bruges meget.

Søndag Aften er der her en Aftengudstjeneste, idet det herude er saadan, at der er Mennesker, som ikke vil slutte sig til noget af Kirkesamfundene, men som godt vil komme til Gudstjeneste her. De synes vist, at der her er ligesom mere Forstaaelse af deres særlige Kaar.

Hver Søndag Kl. 3 holder en Broderskabs-Forening (Brotherhood) indenfor Settlementet sine offentlige Møder, hvor en Række ypperlige Foredragsholdere frivilligt stiller sig til Raadighed. Lad mig nævne Emnerne paa et Par af dem, jeg har overværet — „Jødeland og den jødisk nationale Bevægelse“, „Den tyske Befolknings Nød i Øjeblikket“ (holdt af en Dame, som i et Par Maaneder havde opholdt sig i Tyskland) eller et livfuldt historisk Foredrag om „Pilgrimsfædrene“, der i Septbr. for 300 Aar siden drog til Amerika, fordi de i deres Hjemland ikke kunne faa Lov at dyrke Gud paa den Maade, de vilde; disse 101 Mænd og Kvinder kom derved til at grundlægge „De forenede Stater“.

Før eller efter Foredraget er der Solosang og anden Musik af frivillige Kræfter, men ogsaa selve Forsamlingen synger altid en 3—4 Sange.

En af de sidste Søndage i August talte en meget ivrig Fredsven, som er Medlem af Broderskabet og tillige gammel Hjælper i Settlementsarbejdet. Han endte med at stille efterfølgende Resolution:

„Mansfield Houses Broderskab anmoder Hovedkomiteen for Londons Broderskabsforeninger om for Londons og Provinsens Broderskabsforeninger at fremsætte til Diskussion og Tilslutning en Politik, der modsætter sig *alle* Krige og kæder os sammen i en international Bevægelse, hvorigennem *vi forpligter os selv til ikke at tage nogen som helst Lod eller Del i Krig* og saaledes hjælpe og styrke saadanne andre Sammenlutninger, der har Krigens Afskaffelse til Formaal.“

Den vakte en stærk Storm for og imod i det lille Samfund, ja, truede vel i Grunden med at sprænge det, idet der jo selvfølgelig var mange, bl. a. den øverste Leder, der ikke kunde gaa saa vidt, og som ikke vilde forpligte sig til ikke at forsvare England, hvis det blev angrebet. Meningerne var meget delte, f. Eks. var Sekretæren for Resolutionen; han var under Krigen blandt de nok ikke saa faa i England, som nægtede at have noget som helst med Krigen at gøre.

Af Samvittighedsgrunde mente han ikke, han kunde, og han maatte saa gaa to lange Aar i Fængsel. Der er intet af en Fanatiker i denne stilfærdige og i høj Grad tiltalende unge Mand; han talte med mig om det en Dag dæmpet og stille, vis paa, at han havde Ret i sit Syn.

Sagen var for paa flere Møder og vakte naturligvis Lidenskaberne, men da det saa ud til en Sprængning af deres værdifulde Forening, saa raadede han og Næstformanden, der ligeledes havde været for Resolutionen, til at trække den tilbage, at ikke for meget skulde gaa i Løbet. Det er ikke let i et saadant Tilfælde at give efter, men de bøjede sig saa fint og smukt for Fællesskabets Skyld, at jeg tror, det var en Oplevelse for os alle.

— — — Det er Aften — Kl. er 7¹/₂, vi har lige rejst os fra Bordet. Præsten og jeg staar lænet til et Bord inde i den store Dagligstue ved Siden af og ser ud ad Vinduet. Lidt paa skraa overfor ligger der et stort Biografteater. Det er stærkt illumineret udvendigt af en Mængde elektriske Lamper; til begge Sider staar Folk i lange Rækker stillet op for at komme til Billethullet, saa snart Teatret har udspyt sit Eftermiddagshold — helt hen om Hjørnet i Gaden overfor staar de taalmodigt ventende i en stiv Time. London har Masser af

saadanne Biografteatre, og de øver en stor Tiltrækning. Jeg siger noget beklagende om, at de Aften efter Aften er stuvende fulde. Men det er Præsten ikke enig med mig i. Han kunde ønske dem noget bedre, noget lødigere, men han siger, at alt i alt er det slet ikke saa daarligt endda det, der ydes; de har en ret skarp Censur, og nogen Underholdning maa disse Mennesker have, og i hvert Fald er det et Faktum, at det hjælper til at holde mange Mennesker fra Drikkebulerne. Flere af Kirkerne her i Nabolaget er ogsaa — siger han — begyndt at vise levende Billeder i deres Menighedslokaler om Lørdagen; naturligvis er det særlig udvalgte Ting.

— — — En Aften om Ugen i Vinterhalvaaret er der Øvelser med et stort Kor, som ledes af en meget dygtig Musikmand, der ogsaa dirigerer et Orkester. Her samles en Mængde af Kredens musikalske Medlemmer, og ved Foraarstid giver de i et stort Lokale en Koncert, hvor de opfører det indøvede Korværk til Fordel for Settlementet, der jo iøvrigt maa leve af de Pengegaver, som strømmer ind fra forskellige Sider.

Der kommer baade Kvinder og Mænd i Mændenes Klub — kun Klubværelserne i nederste Etage er forbeholdt Mændene.

Det er jo i det hele taget en omfattende Kreds, Settlementet staar i Forbindelse med og gør Gavn iblandt paa mangfoldige Maader, og mange Kvinder og Mænd i Kvarteret er i Tidens Løb blevet Medarbejdere i eller Ledere af de forskellige Grene. Det maa jo heller ikke forstaas saadan, at det er lutter fattige Mennesker, der bor i en saadan Egn af den 7—8 Millioner Mennesker store By.

Ja, dette er jo allerede blevet alt for langt, og saa har jeg endda kun lige faaet nævnt Drengenes Klub og slet ikke dens energiske og ivrige Leder, en Kommunalærer, som ikke alene har vist mig dens Møde- og Sportslokaler og det Liv, som leves der, men paa hvis Skole jeg to Dage har overværet Undervisningen, foruden at han en tredje Dag har taget mig med til Svømmeundervisningen i Kvarterets mægtige kommunale Svømmehal.

Det myldrer ind paa mig med Oplevelser — ogsaa en anden Kommuneskole, hvor jeg bl. a. hørte Børnene læse et af H. C. Andersens Eventyr op, vilde jeg gerne have fortalt om, men jeg maa slutte — og kommer saa i Tanker om, at Krigen har jeg kun nævnt ganske flygtigt.

Krigen — mærker man meget til den, tænker jeg mig at de fleste vil spørge.

Nej, en, der lever en lille Tid i England nu paa almindelig Turist-

vis, og som ikke vidste, at der havde været Verdenskrig (om det kunde tænkes) vilde intet mærke i den Retning. Priserne er forhøjede ligesom herhjemme, dog er de i en Del Tilfælde lidt lavere; det var til at begynde med den eneste Forskel, jeg kunde mærke paa før og nu.

Indvaliderne forsvinder i Mængden; naturligvis træffer man dem her og der, naar man farter saa meget om, som jeg har gjort i disse Par Maaneder i alle Kvarterer i London og paa en Rejse op i Midtlandet, men det har alligevel været faa alt i alt. For det første forstaar den moderne Lægekunst og Teknik paa forbavsende Maade at skjule de mindre Skader, og for det andet har jo Masser været let saarede uden at faa varigt Mén af det. Og dog er der naturligvis adskillige rigtige Invalidere, men de er anbragt paa Hospitaler og Invalidehjem ude omkring paa Landet, fortæller man mig.

Dog husker jeg et Tilfælde fra den første Tid, som gjorde et stærkt Indtryk paa mig. Medens min Rejsefælle og jeg en Eftermiddag sad og drak Te i en stor Restaurant, hvor der samtidig var Koncert, kom der en ganske ung Mand med et friskt Ansigt humpende ind ved Hjælp af et Par moderne lette Staalkrykker. Han satte sig alene ved et Bord i Nærheden og saa frem for sig; hans Udtryk var tungsindigt og fjernt; det saa ud, som var han langt borte, som saa han intet af det myldrende Liv omkring sig — som var hans Sind helt sunket hen i dette, at Vingerne saa tidligt var knækkede, og Livets dristige Flugt var standset.

Jeg vil aldrig glemme hans Udtryk.

Flygtigt set præger det Livet saa lidt, men efterhaanden, som jeg er kommet Mennesker paa nærmere Hold, er det jo kommet frem, at de fleste har mistet én eller flere ude i den store Krig.

En Dag, jeg sad og drak Te hos den ene af Direktørerne for Barnardo-Hjemmene oppe paa hans Kontor, saa jeg et Billede af et indtagende ungt Ansigt i Officersuniform. „Er det en af de unge fra Hjemmet her?“ spurgte jeg. „Nej, det er min Søn, som faldt i Krigen, han blev kun 19 Aar. Sidste Gang, han var hjemme, sagde han til mig: „Far, jeg vilde saa gerne hjælpe Dig i dit Arbejde, men — fjøede han til — enten jeg kommer hjem igen, eller jeg falder derude, skal jeg nok komme og hjælpe Dig.“

Han mente jo, at hvis han faldt, kunde han usynligt staa bag sin Faders Gerning hjemme fra den Himmel, hvor han saa sikkert ventede at komme.

Holger Budde-Lund.

Tro og Troskab.

Tanker ved Genforeningen.

henved to Aar maatte vi vente paa Genforeningen. Den Ventetid havde meget godt i sig, men det kan ikke skjules, at det, i hvert Fald til Tider, knob for os at se det gode for al den Strid, der har været om Grænsespørgsmaalet. Denne sidste Tid har vel i Virkeligheden i den Henseende været værre end hele den øvrige Ventetid siden 64.

Og nu, da Grænsen er fastsat, kan det ikke andet end midt i Glæden fylde os med Vemod, at nogle af dem, der har været trofaste og endda staaet paa de yderste Poster, ikke kom med hjem. Nu maa vi nøjes med at sige til vore Landsmænd Syd for Grænsen: I tilhører os, saa længe I selv vil og kan. Vi haaber, at Kaarene der nede maa blive saadan, at I ikke skal blive tvungne til at rømme jeres Fædres Jord. Og vi vil hjælpe jer i jeres Kamp. Noget i den Henseende er jo allerede forberedt. Derimod har vi ingen Ret til at sige til dem dernede: I skal blive. Vi kan kun sige: Det er vort Ønske, at I kan holde ud. Men endnu lever „den gamle af Dage“, og kan vi kun i Tro lægge vor Sag i hans Haand, saa hjælper han ogsaa nok i Fremtiden, som han har hjulpen indtil nu.

Men over alt det tunge med Danskerne i Flensborg og Omegn maa vi ikke glemme at glæde os over alt det, Gud nu har givet os, og det er noget af det, jeg gerne vil sige lidt om.

Vi hører saa tidt, at det er Vestmagternes blanke Vaaben, der har givet os Sønderjyderne tilbage, og det er der jo noget rigtigt i. Vi hører ogsaa, at det er de kloge og retfærdige Politikere rundt i Landene, der skaffer os vor Ret, og det kan

vi jo heller ikke nægte. Men rent menneskeligt tror jeg dog, det er noget andet, der er det vigtigste i denne Sammenhæng. Det største, der i denne Henseende er sket, er det, at Sønderjyderne (og andre Danske) har haft *Tro* paa deres Sags Retfærdighed, og at de har været *trofaste* mod det danske, mod deres Sprog og deres gamle Land og Folk. Det er Troen og Troskaben, der nu har baaret Sønderjyderne hjem til os igen.

Der er fra 64 til 1918 udtalt mange Ønsker og bedt mangan Bøn for Sønderjyderne. Efter Fredsslutningen i 64 sendte f. Eks. det danske Rigsraad Sønderjyderne følgende Hilsen:

„Holder fast, Mænd og Kvinder! med slesvigsk Udholdenhed ved vort danske Modersmaal og lærer jeres Ungdom at elske og pleje det. Der er en levende Gud i Himlen, som bestemmer Time og Tid og sætter Grænsen for Voldsmagten paa Jorden.“

Faa Ønsker som dette og de andre for Sønderjyderne har faaet skønnere Opfyldelse end den, der nu er bleven dem til Del. I Sønderjylland har det virkelig vist sig, at der er Sandhed i Verset:

„Troskab er Danskens Mærke,
Værnet om vor Strand;
Troskab har gjort os stærke,
Frelst vort Fædreland.“

Efter Østerrigs Nederlag i 66 fik de § 5, som hjalp dem i at holde Haabet oppe. Det var jo deri, det var lovet dem at komme tilbage til Danmark efter en fri Afstemning. De underskrev Adressen og skikkede deres Udsendinge til Berlin. Og Afstemningen, som § 5 forlangte, fandt i Virkeligheden Sted i 67, da der dette Aar var Valg til den tyske Rigsdag, og man tog det som et Prøvevalg for § 5. Det gav den tid fremdragne Linje Syd om Flensborg. Men lige meget hjalp det. Opfyldelsen kom ikke.

Dog indrettede Ahlmann og Krüger deres Politik efter, at Grænsen snart skulde flyttes: „Vi er Danske, vi vil forblive Danske, vi vil behandles som Danske, og det efter Folkerettens Forskrifter.“

Og de havde Grund til at tro paa Opfyldelsen af § 5. Da Krüger var i Selskab hos Bismarck sagde denne: „Bag mig staar 41 Millioner, til hvis Ønsker jeg ogsaa er nødt til at tage Hensyn.“ Men han sagde ogsaa til Krüger: „De har Ret. Hold kun ud!“

I 1877 krævede Krüger da Bismarck til Regnskab, idet han i Rigsdagen stillede Forslag om, at § 5 skulde træde i Kraft. Det blev en varm Debat, men Forslaget blev jo forkastet. Det blev dog Bismarck for ubehageligt, og i 1878 fik han Østerrigs Minde til at slette § 5.

§ 5 hjalp i den første svære Tid Sønderjyderne i at holde Haabet oppe, men nu da den blev slettet, og man maatte regne med længere Tid under tysk Herredømme, viste det sig, at den havde skadet deres Sag meget.

50,000 unge Mænd var vandret ud, især for at blive fri for tysk Militærtjeneste; naar de snart skulde tilbage til Danmark, gjorde det jo ikke noget. Det sved ogsaa til dem paa anden Maade; man regner med, at de, der rejste ud, tog over 100 Mill. Kr. med sig, og over 100 Gaarde gik derved over paa Tyskernes Hænder.

Nu maatte der føres en anden Politik; nu gjaldt det at sikre og styrke Danskheden paa alle Omraader, hvis den i det lange Løb skulde klare sig med Tyskheden. Det blev Maalet for de mange enkelte som for Førerne, lige fra H. Lassen og Junggren til Gustav Johannsen, Jens Jessen og H. P. Hanssen.

Især maatte man forsvare sig, hvor Tyskerne angreb. Derfor dannedes de tre store nationale Foreninger: Sprogforeningen til at værne om det danske Sprog, som ikke kunde udvikles i Skolerne; Skoleforeningen for at hjælpe de unge til at komme paa kongerigske Efterskoler og Højskoler, saa de der kunde styrkes i Kampen; og H. P. Hanssen fik dannet Vælgerforeningen for at samle alle Danske i den politiske Kamp.

Omkring ved 1900 førte Tyskerne Kampen ind om selve Jorden. De dannede et „Bosættelsesselskab“, hvis Formaal var at „rejse en Vold af Kolonister tværs over Nordslesvig“. Det havde en Kapital paa 500,000 Mark, og Staten ydede store Laan for 2—3 pCt. Paa denne Maade kom 3—400 „Rente-gaarde“ i Hænder paa Folk, der var bunden til at være Tyskerne tro.

Og da det ikke vilde slaa til, købte Staten store Gaarde, Stats-Domæner, som den tabte en Masse Penge paa, idet den forpagtede dem ud til 2—3 pCt. af Købesummen. Men det var lige meget, hvad det kostede. Staten fik 23 store Gaarde i et Bælte langs Kongeaaen fra Ribe til Lillebælt.

Det store, stærke Tyskland vilde simpelthen tage Jorden bort under Fødderne af vore Landsmænd dernede. Men de gav ikke op. Man saa Faren og dannede Nordslesvigsk Kreditforening; snart var der tegnet Aktier paa over 800,000 Mark mod den tyske Forenings 500,000.

Men det skønneste Træk om, hvordan sønderjydske Bønder gik imod Tyskernes Angreb paa dansk Jord, har vi dog nok fra Foraaret 1914, altsaa lige før Krigen.

I Kiel havde man en Bank for Slesvig og Holsten, og de fleste af Laantagerne der var sønderjydske Bønder. Men i April 1914 fik enkelte af dem deres Andragende om Laan nægtet paa Grund af deres „politiske Optræden“, og man anede, at det var den tyske Forening, der var paa Spil for at faa Folk til at laane efter „Bindeloven“, saa de blev afhængige af Tyskerne. Helt klar over Faren var man dog ikke før den 11. Maj, men da saa man ogsaa en Udvej.

Den 13. Maj holdt Kreditforeningen i Kiel sin aarlige Generalforsamling, og der havde Laantagerne Stemmeret. Og nu vidste man, at Danskerne var i Flertal, saa kunde de blot komme derned, var Sagen klaret. Men Tiden var knap; Telefonen eller Telegrafren turde man ikke benytte for ikke at blive røbet: Men med Hest og Vogn eller med Bil blev der kørt fra Hjem til Hjem. Og den 13. om Morgenen strømmede Bønderne til de sønderjydske Baner, og de forlangte alle Billet til Kiel. De tyske Embedsmænd gjorde store Øjne. Men

man blev ikke mindre forbavsel i Kiel, hvor Tyskerne plejede at være ene om at holde Generalforsamling.

Det lille Lokale, man havde lejet, var altfor lille, og man maatte have fat paa et større. Det blev et festligt Optog, da disse 2—300 Sønderjyder gik gennem Kiels Gader (saa langt mod Syd var der nemlig ingen Gendarmer til at forbyde dem at lave „Optog“, saa snart 2—3 Mennesker var samlet paa Gaden).

Ved Bestyrelsesvalget fik Danskerne Flertal, og Slaget var vundet. Og man forstaar, at det var med en vis Stolthed, at Sønderjyderne Dagen efter rejste hjem.

Det lille Træk kan vist udmærket tages som Eksempel paa, hvordan Sønderjyderne altid var parat til at værne, ikke blot om deres Jord, men om alt, hvad der hørte Danmark til.

Omkring i de mange Hjem sad de enkelte Mennesker i stille Trofasthed og plejede deres Sprog, lærte deres Ungdom at elske og pleje det, saa det danske kunde bevares fra Slægt til Slægt. Paa den Maade er det, at den vigtigste Kamp er ført for Sønderjylland imellem de to Menneskealdre siden 64. Om det sønderjydske Folk i denne Tid kan man i Sandhed sige med Bjørnson: „Det, som bærer det gennem Freden, er Hjemmets Pulsslag i Travlheden.“

Som vi med Rette kan bruge dette Ord om Sønderjyderne i Tiden fra 64 til 1914, saadan kan vi bruge det andet Ord af Bjørnson om Krigsaarene 1914—18, selv om det skal anvendes paa en egen Maade, men „mange Tusind af Hjem det var, som Landet frelst ifra Slaget bar.“

Det var det sidste, store Livtag med Tyskerne før Genforeningen, og som i Fredens Tid saadan ogsaa nu, det blev ved Tro og Troskab, at de sejrede.

De to Magter, der her stod over for hinanden, er godt betegnet i to smaa Ord. Det ene er Bismarcks stolte Ord, som det er mejslet ind i Sten paa Knivsbjerg: „*Vi Tyskere frygter Gud, ellers intet i Verden.*“ Det andet er det lille beskedne danske Ord paa Mindestenen i Brøns: „*Ej Minde om en*

Glimredag, kun om et trofast Hjertelag." Det første er Udtryk for det store, hovmodige, der staar for Fald; det andet for den stille, men stærke Tro, der altid sejrer i det lange Løb.

Da Krigen brød ud, blev Grænsen ved Kongeaaen straks spærret. Broerne blev savet over, og der blev sat Pigtraad i Stedet. Man frygtede for, at de unge Sønderjyder vilde flygte Nord paa. Men i Stedet for saa man, at de strømmede til Nord fra (ja ogsaa fra England) for at opfylde deres Borgerpligt under de tyske Faner. Det kommer nu alle Dage til at staa som Topmaalet for Troskab, at de da gik med deres Fjender og mod deres Venner, at de gik ind i den Kamp, som de kun kunde ønske vilde blive Tyskland til Fald, for at den kunde føre til Frihed for dem selv. Jeg ved godt, at siden, da Krigen trak i Langdrag, var der mange, der saa Lejlighed til at komme bort fra det, men mon nogen tør staa frem og bebrejde dem det.

Ude ved Fronterne viste det sig, at Sønderjyderne var de bedste Soldater. Det viste sig, at de ikke alene kunde holde ud rent legemligt, men at de ogsaa havde aandelig Ballast nok til at staa det igennem, de der mødte. Det kan de takke deres Hjem for, for det er i det aandelige Liv der, de har deres Rod. Og det var *dansk* Aandsliv, der her stod sin Prøve.

Paa vore Højskoler har vi faaet de smukkeste Vidnesbyrd om det stærke Aandsliv, der er levet i de sønderjydske Hjem. Mange af de unge, der kom derfra, stod ikke blot fuldt paa Højde med unge fra Kongeriget i det tekniske, at skrive og læse Dansk, skønt de aldrig fik Hjælp dertil i deres Skoler, men de stod endog over vore egne i aandelig Udvikling.

Tænk f. Eks. paa Jeppe Østergaard, som de fleste vist kender fra Soldaterbrevene. Han kunde med god Ret være stolt af, at han der ude i det fremmede ikke behøvede at staa tilbage for Folk i høje Stillinger og med fin Skoledannelse hverken i Kundskaber eller Aandsudvikling, skønt han kun havde, hvad han havde faaet i sit Hjem og siden faaet udviklet især paa Efterskole og Højskole i Kongeriget.

Det er den Slags, der ogsaa giver os unge Højskolefolk Tro paa, at der endnu er saa megen Kraft i det, Højskoiens

kan give, saa det fuldt ud kan staa sin Prøve, ogsaa i Krigstiden ved Fronten. Og alt det gode og stærke, som Krigen har aabenbaret hos Sønderjyderne i de sidste Aar, det er noget af det, der i det hele taget giver os Tro paa vort Folks Fremtid.

Og saa var det vel endda ikke sværest for dem derude ved Fronten; de, der blev ene hjemme, havde det vel ofte tungere endnu. Hele den mandlige Ungdom var borte. Vi unge her Nord fra vakte ligefrem Opsigt, naar vi kom derned, for der havde man i de Tider ikke voksne Mænd hjemme. Det var overalt Kvinderne og Drengene op til 16-Aars Alderen, der maatte gøre Mandsgerning. Men Arbejdet var ikke det værste for den Hustru og Mor, hvis Mand eller Sønner var i Krigen; hun gik stadig i det uvisse, kunde naar som helst vente et af de tungeste Bud, som saadanne Hjem kan faa.

Men de følte, disse stærke Kvinder, som en af dem sagde: „Hellere miste alle mine Sønner end slippe mit Haab!“ Alt, lige til Manden og Sønnerne, maatte de ofre, men Haabet og Troen paa Genforening med Moderlandet vilde de ikke slippe.

Med Vilje har jeg nævnt nogle af vore Digteres store Ord i dette her, for det, at de kan anvendes her, er efter min Mening et godt Bevis paa, at det er store Ting, vi oplever. Til Slut tager jeg et Par af de gamle jødiske Ord frem. Det er Ord af den Slags, der holder Troen i Live, men det er ogsaa Ord, der bedre end noget andet viser det store i Aandslivet, naar de gaar i Opfyldelse.

Det første er af den Grundlov, Gud har givet os at leve efter. Det er Ordet: „Ær din Far og din Mor, saa du kan leve længe i Landet, som Herren din Gud har givet dig.“ Det er nemlig vist ikke for meget sagt, at Ordet om at ære Far og Mor ogsaa gælder Slægten og Folket, hvorfor ellers Eftersætningen, „saa du kan leve længe i Landet“ o. s. v. Men er der nogen, der har æret Far og Mor, Slægten og Folket, og haft Tro paa dets Sag, saa er det da vist Sønderjyderne. Derfor har Gud nu hørt deres Bøn og givet dem Hjemlov

efter 56 Aars Udlændighed. De har været tro mod deres Fædre og deres Folk; derfor faar de Lov at leve i det Land, som Gud har givet dem.

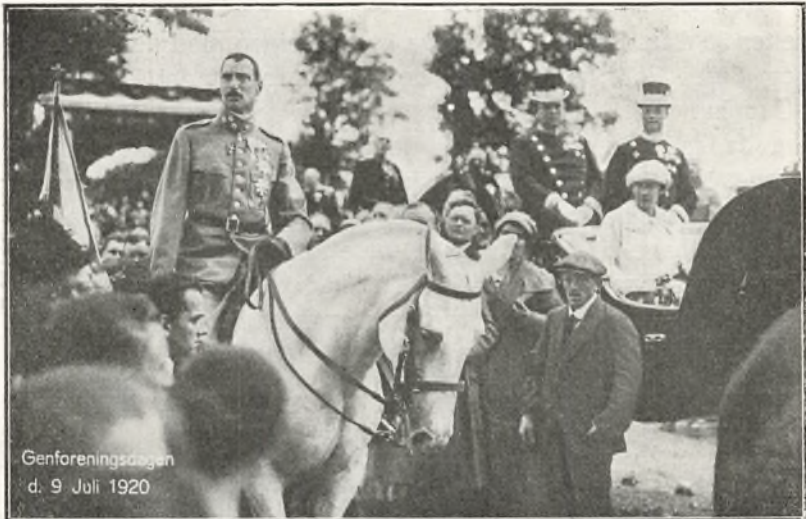
Ja, men du glemmer, at der ogsaa blandt Sønderjyderne findes Usselhed og Raaddenskab i mange Forhold, siger man maaske. Nej, det gør jeg ikke, og jeg indrømmer ogsaa, at det kan have sin Betydning at være klar over det ogsaa; men jeg synes, man i den sidste Tid har haft saa travlt med at drage de daarlige Sider frem, saa man er i Færd med helt at overse de gode, og det er forkert, for det er de gode Mennesker der og her, der redder Landet for os, og det har vi slet ikke Lov til at overse for vor egen Skyld.

For henvend 2000 Aar siden lød det til Apostlene og til os alle: „Hvis I har Tro som et Sennepskorn, da kan I sige til dette Bjerg: Flyt dig herfra og derhen, saa skal det flytte sig.“

Det er noget af det, der er sket nu nede i Sønderjylland. Og jeg tror, vi har Brug for at huske paa, at Troen ogsaa kan flytte Bjerge i vore Dage som for 2000 Aar siden. Havde vi blot Tro nok, saa blev meget iblandt os vist bedre, end det er. Saa kunde det maaske ogsaa klare sig dernede Syd for den nye Grænse. Ja, saa kan det endnu ske, at den Vækelse, der med og omkring den 14. Marts 1920 tog Fart i Flensborg og Omegn, kan blive til den store Folkerejsning blandt de Landsmænd, der ikke naaede at komme med hjem denne Gang.

Dybest set er det efter Kristnes Tro Gud, der gav os Sønderjyderne hjem igen, men for at dette kunde ske, maatte vi være modtagende, og det er det, vi er ved Troen. Saa skal vi ogsaa være glade for og stolte af den Troens Sejr, der er vunden i Sønderjylland. Jeg ved nok, at det er farligt at leve paa sine Sejre, men Troens Sejre fører ikke til Hovmod, for kan vi tro, da ved vi, at Evnen dertil ogsaa er givet os af Gud, og saa modtager vi i Ydmyghed, hvad Gud giver os i Kraft af vor Tro, og fordi vi er trofaste.

Kristen Nørgaard.

Ved Kongens Indtog i Sønderjylland.

Seks af vore Elever i Sommer var med ved Grænsen den Dag, Kongen red ind i det genvundne Land, og de fem af dem har skreven en Stil om deres Oplevelser ved den Lejlighed. Da disse Beretninger sikkert ogsaa har Interesse for andre Elever her fra, saa har jeg her prøvet at give en Samstilling af forskellige Uddrag af disse fem Stile, altsaa en Slags »Mosaik«.

K. N.

Da der skulde være Genforeningsfest i Sønderjylland, var vi 6 Elever her fra Skolen, som meget gerne vilde ned og overvære den store Dag. Vi cyklede her fra Skolen ved 6-Tiden Torsdag Eftermiddag (d. 8. Juli). Det var et ganske dejligt Vejr; det blæste en lille Smule, men det var bare godt.

Den Dag cyklede vi til Engom Mølle, mellem Hedensted og Daugaard. Det var ellers næsten altfor godt Vejr til at gaa i Seng i; vi syntes, vi kunde cykle helt til Sønderjylland, saa godt var Vejret, og det gik saa strygende; men vi blev da enige om, at vi skulde gaa ind paa Møllen og spørge, om vi maatte overnatte der.

Da vi kom hen til Vejen, der gaar op til Møllen, kunde vi ikke rigtig blive enige om, hvem der skulde gaa ind og spørge, om vi maatte være der; men Rasmine og jeg blev da omsider valgt til Ordførere.

Da vi kom ind i Stuen, kom Mølleren, og vi spurgte saa om Lov til at ligge der om Natten; vi fortalte ham, hvad vi var for nogle »Landevejsstrygere«, og vi sagde, at vi kunde godt ligge paa Gulvet eller paa et Høloft; men det var der ikke Tale om; vi kunde udmærket være der og komme i Seng alle 6. Vi blev selvfølgelig glade

og gik ud og fortalte vore »Søstre«, at vi kunde komme i Seng alle-sammen. I Førstningen vilde de ikke tro os, men vi fik da forklaret dem, at det passede.

Vi havde ellers kørt og talt om, at det kunde blive helt eventyr-ligt, hvis vi kom til at ligge i Hø; men jeg var ikke ret glad ved det; jeg var bange for, at der skulde være Mus, og jeg havde betinget mig, at jeg vilde ligge i Midten, men det gik jo over al Forventning.

Da vi var kommen ind og havde talt lidt med Møllerfolkene, fik vi dejlig Jordbærgrød med Fløde; det var noget, der smagte godt. Saa sad vi og snakkede lidt om Sønderjylland og om Højskolen. Det var nogle meget interesserede Mennesker. Mølleren havde været Elev paa Ryslinge, og det var der ogsaa et Par af Børnene, der havde været, saa vi sad længe og talte om, hvor dejligt det var at være paa Højskole, særlig paa Vestbirk; den, syntes vi »seks«, gik forud for alle de andre Højskoler.

Vi kom omsider i Seng og sov til Kl. 6 den næste Morgen. Da vi kom ind i Stuen, var der dækket Kaffe-bord med nybagt Rugbrød og Franskbrød, og vi skulde forsyne os godt, sagde de. Da vi havde spist alt det vi kunde, hjalp vi Konen med at vaske op, og saa spillede Ellen paa Orgelet og vi sang et Par Sange, inden vi kørte videre. Det var de meget glade for, de elskede Sang og Musik. Vi kunde næsten ikke komme derfra, saa godt havde vi det, men vi maatte jo videre.

Hen ved Aften cyklede vi ned mod Grænsen. Paa Vejen dertil var der rejst den ene Æresport efter den anden, og ved næsten alle Huse vajede Danebrog. Ved Taps var der paa venstre Side af Vejen rejst en dobbelt Æresport ind til en Mark, og der skulde Kongen stige til Hest Dagen efter. Ved Frederikshøj var der paa en Æresport skreven: »Sønderjylland vundet, det var Kampens Maal«, og lige over Grænsen var der en med denne Indskrift:

»Hav Tak, fordi I led og stred,
nu kommer lyse Dage.
Vi mindes vil med Vemod
den Flok, der blev tilbage.«

Det var med en underlig Følelse, jeg gik over Grænsen og ind i det omstridte Land, en Følelse, som jeg ikke kan beskrive. Det var første Gang, jeg betraadte Sønderjyllands Grund; det var at komme ind i det forjættede Land. Alt og alle var glade og i Fæststemning.

Natten mellem Fredag og Lørdag laa vi alle 6 paa Rad paa et Gulv; vi havde en Dyne under os, et Knippe Langhalm til Hovedpude og vore egne Tæpper over os, og vi sov udmærket; men sikken en Fæst, inden vi faldt i Søvn. Vi var jo allesammen i godt Humør, selv om vi var helt gennemblødte af Regnen, ja, jeg troede næsten ikke, vi var falden i Søvn den Nat, men tilsidst slumrede vi ind alle-sammen og sov til Kl. 6 den næste Morgen.

Om Morgenen den 10. Juli skinnede Solen saa velsignet varmt over Landet — Sønderjylland var iført sin Festdragt. Fra den tidlige Morgenstund strømmede Masser af Mennesker til Grænsen ved Frederikshøj, hvor Kong Kristian skulde ride over. Alle saa de saa glade ud, omend man paa mange kunde se, at de havde gennemgaaet en Del Sorg og Savn; mange saa helt udtærede ud, ikke mindst Børnene, mange af dem var blege og hulkindede.

Allerede Kl. 8 stod vi paa Landevejen mellem Grænsen og Christiansfeldt; ad den Vej skulde jo Kongen og hans Følge komme. Langs med Vejen, paa begge Sider, stod sønderjyske Piger, klædte i nationale Farver, hvide Kjoler med rødt Silkebaand, og alle havde de baandsmykkede Kurve, fyldte med røde og hvide Roser, som de vilde kaste for Kongen, naar han kom. Ja, Kongenavnet var paa alles Læber; jeg hørte en Pige sige til nogle andre, at de ikke maatte kaste alle Roserne til Kongen, men ogsaa gemme nogle til »æ Dronning«.

Endelig ved 9½ Tiden lød det: »Nu kommer han!«

Der blev saa stille; det mindede mig om Juleaften foran Døren til Juletræet. Men saa brød Hyldeststormen løs, da Danmarks Konge kom ridende paa sin hvide Ganger. Han var dybt grebet, Taarerne løb ned ad hans Kinder. Hver eneste lille sønderjysk Pige, som kastede Roser foran ham, hilste han med et Haandtryk, noget som de sikkert aldrig glemmer.

Uophørligt lød der Hurraraab og »Længe leve Kong Kristian!«

Efter Kongen og hans Følge kom nogle af Ministrene, deriblandt Klaus Berntsen, og den Glæde, der lyste over hans Ansigt, glemmer jeg aldrig. Der stod Taarer i hans Øjne, og han hilste Sønderjyderne med et Ansigt, der straaled af Lykke.

Dernæst kom de gamle Veteraner, nogle af dem var meget gamle og sammenbøjede, men den Glæde, der laa over de gamle furede Ansigter, var stor. Det var ogsaa en stor Begivenhed for dem, at de kom til at opleve den store Dag, da de kørte i Triumftog bag efter Kongen ned i det Land, hvor de i fordums Dage maatte vige fra Dannevirke. Og de blev hilst med Begejstring og Hurra.

Saa gik det frem mod Syd. Engang blev der rakt en lille Pige op til Kongen, hun slog Armene om hans Hals, og saadan red han et langt Stykke med hende.

I Christiansfeldt var der ogsaa en Stads uden Lige; der var ikke et Vindue eller Hus, uden det var pyntet med Flag og Blomster, ja om det saa var Tjørnehækkene, saa var de pyntet med røde og hvide Roser.

Endelig naaede de Tyrstrup Kirke; det var den første sønderjyske Kirke, de kom til. Der gik de kongelige ind, og der blev bedt en Bøn og lyst Velsignelse over dem.

Fra Tyrstrup gik Turen til Haderslev. Vi cyklede først længe

efter, at Kongen var taget fra Tyrstrup, men det var alligevel næsten umuligt at komme frem for Biler og andre Køretøjer. Der har vist sjældent været saa mange Mennesker samlet før som i de Dage i Sønderjylland.

Det var en smuk Cykletur fra Christiansfeldt til Haderslev, der er frodige Marker og smukke Bøgeskove som paa Fyn.

Haderslev var rigtig i sit Festskrud, alt var i hvidt og rødt. Der var Flag ved Flag, og over Gaderne hang tykke Guirlander. Jeg havde kun et Ønske ved at se paa Festlighederne, og det var: »Kunde hele Skolen bare se alt dette!«

Da vi kom ned til Havnen, hvorfra Kongen skulde sejle til Aabenraa, var Havnepladsen sort af Mennesker. Overalt, hvor der kunde være nogen, var der optaget, i Vinduer, paa Altaner og paa Hustage og langs ud med Fjorden stod de og vinkede til den kære Konge.

Der blev sunget: »Kong Kristian stod ved højen Mast« og »Der er et yndigt Land«. Derefter holdt Kongen en kort Tale: »Tak for jeres hjertelige Modtagelse! Tak, fordi I har ventet i disse mange Aar, og Tak, fordi I har kæmpet og stridt. Nu kommer I hjem og vær velkommen hjem til Danmark! Kom til os med stort og smaat, vi vil hjælpe jer med alt! Jeg vilde ønske, det havde været min Bedstefader, der stod her, han, der kæmpede paa Skanserne sammen med jer, han skulde hellere have oplevet denne Lykke end jeg, der ikke er værdig dertil! Men vær velkommen hjem, og Gud give, Danmark maa faa Lykke og Velsignelse i de Aar, der kommer.«

Saa gled Kongeskibet ud fra Broen. Kongen og Dronningen og begge Sønnerne stod paa Kommandobroen og vinkede Farvel til den store Forsamling, mens Hurraerne og Sangene fulgte dem paa Vej.

Men der var alligevel noget vemodigt i al denne Fest; der var mange, der mindedes dem, der den Dag ikke kunde feste og juble sammen med deres Konge. Det var de mange Danske, som igen var kommen under det tyske Flag. De blev husket i Bøn og Tale.

Da vi havde set Kongeskibet sejle, fik vi vore Cykler og begyndte paa Hjemturen. Nu havde vi naaet, hvad vi vilde, nemlig at se Kongen ride ind i Sønderjylland. Vi cyklede saa mod Nord og var hjemme i Vestbirk Søndag Aften, glade for den dejlige Tur, vi havde haft, og glade for at komme hjem til den kære Skole igen.

A f K a o s.

Engang var det ikke saaledes. Da man var Barn. Da var Tilværelsen rig og dyb og alligevel enkel og ligetil og begribelig og derfor lykkelig og tryk.

Da bredte Jorden sig fast og redelig. Den havde nok sine Farer i Vandløb og Grøfter, i Maskiner og Pigtraad og Flintesten, men naar man holdt sig paa de Omraader, hvor man havde Lov at komme og bar sig fornuftigt ad, saa var den sikker og fredelig. Og over den hvælvede Himlen sin blaa Kuppel med Skyer og Sol eller med Nattens Stjerner, og der bagved boede, retsindig og stærk og god, Gudfader med alle Englene. Kom Spørgsmaalene frem om, hvad der var bag Himlen eller under Jorden, saa kunde man godt have Formodninger derom, for Spørgsmaalene gik ikke til Bunds, de havde intet Bud til Uendeligheden, og der var intet magtpaaliggende i, om Formodningerne var rigtige, for man vilde sikkert faa den rette Sammenhæng at vide engang.

Da havde Tilværelsen sit tilstrækkelige Maal i sig selv, hvad gjorde det, at en Dag ikke blev helt uden Mislyd, den næste Dag skulde blive det, eller Søndag blev det i hvert Fald — straalende uden Plet. Og saa det, der skulde komme. Hvorfor holdt man saa senere saa meget af de Lege med Anstrængelse og Spænding: Langbold og Tagfat og Brydning, de gav dog som oftest denne fattige, hede Stemning bagefter, de var lidenskabelige og tynde i Indhold? Jo, for man glemte sig selv og sit Hjertes dunkle, uformede, uopfyldelige og derfor pinlige Begæringer. Det skulde jo først komme senere.

Og Tilværelsen var retfærdig. Man spurgte ikke, hvorfor Faster havde en Pukkel, det var hendes naturlige Legems-

bygning, hun indrettede sig med den, hun var lige saa glad som andre, lige saa nyttig som andre, og hun var køn, for hun var god. Hun maatte hive efter Vejret, naar hun anstrængte sig lidt, men det lød slet ikke pinligt eller ynkeligt, det lød selvfølgeligt, det var hendes Maade at trække Vejret paa. Det var slet ikke nogen Ulykke for hende med den Pukkel, og derfor spurgte man naturligvis ikke om, hvorfor hun nu skulde have den Lod. Man spurgte heller ikke, hvordan den var kommen, den havde vel ikke altid været, men dog saa længe, at det næsten kom ud paa et. Man forstod ikke ret Tiden og den Forandring, der sker, mens den gennemløbes. Man vidste, at man skulde vokse og blive stor, men fattede det ikke, man vidste, at Mennesker skulde blive gamle og dø og komme i Himlen, men hvad betød det mod den Enshed og Gentagelse, man daglig havde for Øje. En ung Mand vilde praktisk taget altid være en ung Mand, og en gammel Mand havde altid været gammel. Livet kunde staa stille. Det var ikke kun øjeblikkelige Tilstande, der altid er vordende og falmende og ikke til at faa fat paa. Man havde endnu ikke set Livets levende Rosenbusk, der klædes med Løv for vore Øjne og anlægger Knopper, der svulmer mellem vore Hænder og springer ud i duftende Roser, og Roserne visner og falder, før vi faar dem plukket. Og der skyder ny Knopper frem, de folder sig ud i rigere Roser og visner med rytmisk susende Lyd — indtil Løvet fældes, og der er Ro, til den ny Vaar kommer. Man mærkede først lidt efter lidt denne stadige Ændring, denne Nydannelse og Nedbrydning under skiftende Form, den Udvikling, der er fælles for alt det levende. Man spurgte heller ikke, hvorfor Naboen drak og ikke kunde lade være, skønt han ellers var dygtig og munter og rar. Det var hans Bestilling, som vel nok ikke var heldig for ham, men hvis han ikke passede den, saa var han jo ikke den, han var. Jeg mente endog til en Tid, at hans Navn var Fællesnavn, at hvert Sogn maatte have en Mand af hans Haandtering, og at han var en Berigelse for vor Landsby, hvorved den udmærkedes frem for de andre Byer i Sognet.

Men i de Tilfælde, som man kunde overse, og hvor Spørgs-

maalene stilledes, der besvaredes de i det hele og store tilfredsstillende. Glemte man at vande Kaalen, saa visnede den og vilde ikke gro, ikke af indre Nødvendighed, men fordi man havde forsømt sin Pligt overfor den. Kaalen var saamænd ikke fornærmet, men den maatte ikke gro. Ansvarret over for Planter og Dyr var egentlig ikke direkte, men overfor det fælles Forsyn, og Forsømmelser overfor dem medførte uvægerligt himmelsendte Følger.

Regn og Solskin og Vejrlig i det hele, der — i hvert Fald om Sommeren — kun bedømtes efter den formodede gavnlige eller skadelige Virkning paa Markens Grøde, afvejedes med gennemført Omtanke efter Menneskers ydre og indre Behov som sjæleaabnende Gaver og som vejledende Iretsættelser. Det var vel nok min Faders taalmodige Forventning og rolige Glæde, der gav mig denne sikre Opfattelse.

Og Menneskers Stræben var saa formaalsbestemt; man spillede Kort for at tjene Penge eller for at more sig, ikke fordi det var en Skik, saa gammel og nødvendig, at man savnede Kræfter til at bryde ud. Man kørte til Købstaden, fordi man havde absolut nødvendigt Ærinde, uden den Bagtanke, at man kunde opleve noget nyt eller faa et Par Kaffepunscher. Ejendommens Drift og Orden var komplet. Der var ikke Tale om Mangel paa Fantasi til at fatte en Plan eller paa Omtanke og Energi til at føre den igennem.

Der kunde nævnes Eksempel paa Eksempel paa, hvordan Tilfældighed og bristende Evne aldrig kunde mærkes. Og gik man til en selv, saa var der den samme Selvfølgelighed, den samme fyldestgørende Begrundelse for Beskæftigelse, for Ønsker og for Humør. Begrundelsen var ikke altid fornuftig, men det var der ikke noget ængstende i, det var Barnets Svaghed, som man erkendte, og Barnets Ret, som man benyttede sig af, om end med en vis Skamfuldhed. Men naar man blev stor — — —.

De voksne var vist i det hele af stor Betydning som Baggrund for Trygheden. Man kunde saa sikkert stole paa, at det, man ikke kunde klare, var selvfølgeligt og nemt for de voksne; de vidste Rede paa alt, selv om de ikke sagde det,

de var saa sikre og magtede alt. Og saa havde de endda Almagten og Alkærligheden i Baghaanden — Gud, som heller ikke var for Børn, skønt han havde Fadernavn. De stod, som Maalestok for det, man skulde naa til engang, som et bestemt Løfte om, at der ikke altid skulde være noget, man ikke vidste, og noget, man ikke magtede.

Men denne Barnets Verden kunde ikke blive ved at være. Dens Begrænsning og dermed dens Tryghed sprængtes lidt efter lidt. Den havde vist kun været hel, før Tiden og Aarsagsloven blev til, altsaa tilbage i den Tid, man ikke kan huske, men den havde givet Sindet en saadan Tillid og Ro, at man ordnede sine ny Erfaringer ind i den uden at bemærke de Revner, den derved fik. Forsynet blandede sig ikke længere usvigeligt ind i Dagenes Liv. Ens Forsømmelser og ens Ondskab kunde gaa hen uden Følger, uden Straf, fordi man forstod at skjule sig. Flid og Pligtopfyldelse gav ingen Frugt, men Uheld og Mistro og Sorg. Den Gærning, man gjorde med Glæde, blev ikke set og ikke anerkendt. Det var kun Smaating, men alligevel: Var der noget, som var tilfældigt, noget, som ikke blev regnet med? Kunde Gud ikke overkomme det altsammen? Og var han retfærdig? Hvor kunde da mit Hjem brænde? Og ved Lynnedslag. Der var ingen Rimelighed i det. Jo, nok mod en selv, men mod Fader. Men Tilværelsen maatte ikke være tilfældig og lovløs og vilkaarlig, den var ikke til at være i saa. Nej, man maatte ikke tænke saaledes, alle andre — ogsaa de voksne — fandt sig i det, og man lod de formastelige Spørgsmaal dukke Hovedet, det var vel bedst saaledes, saa vanskeligt det end var at forstaa.

Og alt det, man lærte om Jorden og dens Plads.

Værst var det dog inde i en selv. Begrundelsen svigtede, man kunde være ond eller doven uden at ville det. Og man maatte lempe sig efter Kammeraternes Maade at være paa, selv om den langtfra var rigtig.

Men man var Barn endnu, det vordende Menneske, der havde Lov at lægge det hen, til Barndommen var forbi, til Evnerne og Kundskaben var vokset til, til Viljen og dermed

naturligvis Livsretningen og den Maade, man vilde leve sit Liv paa, var vokset støt og stadig. Alt det, der dog laa og ventede paa en — man havde nok Raad til at lade nogle Spørgsmaal staa ubesvarede og til at gemme Usikkerheden.

Blandet og tilfældigt gled Livet. Det var ikke længere saa magtpaaliggende at finde Orden og Sikkerhed, og der var jo dog rene og stærke Linier, der aldrig kunde bøjes eller brydes, det som var det rette, der var noget, som var det rette, og det vilde man da saa sikkert, saa skulde Tilværelsen ogsaa nok være retfærdig og lykkelig.

Saa kom alle de lange Aar med det voksende Arbejde, hvor hver Dag havde nok i sit. Og dertil kom det vaagnende nye Liv, der sønderbrød alt: med Blodets Brusen, med Elskovslængsel, med nye Lykkedrømme. Det var saa skært og løfterigt som Pilebuskenes Gæslinger i Marts — og det plettedes, stribedes, smudsedes til med alt andet af Tanker, der kastedes ind i Overflødighed og fandt en villig, graadigt bærende Jordbund.

Det var vel Arbejdet, der blev Frelsen. Jagende, uværdigt Arbejde, Arbejde, man kun var led ved, men gjorde det for Penge og Pænhed — Far og Mor og alle hæderlige retliniede Mennesker — kun trættende og uden Frugt. Og derimellem Arbejde, der spændte hver Fiber, al ens Vilje, befriende, stærkt. Og Fritidsarbejde, legende, frit og let, bare det at kunne gøre det, og at frembringe.

Men ellers var det næste Dags og næste Aars hede Muligheder.

Og saa vaagnede man op engang en Fyraften mod Høst i brunbarket langt Græs ved en Rugmarks Rand og saa, at Himlen var blank og blaa, at Rugen stod og duved saa rede- ligt og renfærdigt, som da man var Barn, bare det, der var nær, var vigtigt, og saa det, der var forbigangent, hvor havde man dog været henne — aa, jeg vil hjem. Eller en anden Gang med Sne. En Morgen saa mild, saa blød, saa ren med diset Luft og alle Efteraarets trøstesløse Stubmarker og Pløje- markernes sorte Saar og Vejens Smadder dækket med blød, tyk, tyst Sne, klædt var alle nøgne Træers strittende Grene,

dækket alle Huse og Gaarde med deres Møddinger og Rende-
stene og Affald og Urydde, dækket Menneskers smudsige
Tanker og Stumphed og Lavhed. Nej, det var ikke det, men
jeg fandt alligevel ikke andre Ord: at Gud kunde det, dække
det altsammen, slette det ud, som havde det aldrig været,
gøre det nyt, give det Festdragt paa — „om eders Synder
var røde som Blod — — —“. Og saa at ens Sjæl var ren
og havde faaet Klæder paa, rene, hvide, Uger igennem, intet
af Verdens Smuds kunde bide den — ja, de blev slidt og
plettede og faldt af i Laser, hvad kunde det hjælpe med en
Nats Snevejr. Men Sjælen længtes hver Gang Mindet gik
forbi, tilbage i Renhed og frem mod dens Fuldkommenhed.

Og saa en Dag skjulte man ikke længere for sig selv, at
Verden var gaaet i Stykker, eller den var bleven en anden,
for der var kommet noget andet i Stedet, noget ufatteligt og
uformeligt. Det var kun Brudstykker, man saa, det bundede
altsammen ovre paa den anden Side, hvor Tanken ikke naar.
Verden laa i Kaos.

Jorden var slynget som et usselt Fnug ud i det umaale-
lige Verdensrum mellem andre Kloder, havde sin bestemte
Gang i Solsystemet, og det havde igen sit Løb mellem andre
Systemer, bundet og beregneligt for saa lange Tidsrum, at
kun de færreste har Brug for at spørge: hvad saa?

Og alligevel: hvad er Maalet?

Den trygge Himmelhvælving blev kun et skuffende Blænd-
værk, og Faderhuset med de mange Boliger — —?

„Mit Rige er ikke af denne Verden“.

„Guds Rige er Retfærdighed og Fred og Glæde — — —“.

Det gjorde i Grunden ikke noget, at der ikke blev Rum,
han var jo nok til paa sin Maade alligevel, den stærke Gud,
ubegribelig for os.

Og det gjorde heller ikke saa meget, at man ikke kunde
se hans Haand i hvert Straas Bevægelse, naar man havde
set, hvordan de evige Love, der gaar gennem Tilværelsen,
samler alle Tider og alle Slægter ind i hans Øjes Nu.

Men inde i en selv, der laa Tilværelsen brudt. Den selv-

følgelige Livsherlighed, som man drømte om engang, den er ikke til mere, der er nok Herlighed til, men man skal selv give den Form, og man evner ikke at udtrykke sit Sinds Længsel — end ikke for Øjeblikket. Og Vilje — aa, Vilje.

Før der er Kamp.

Naar man skuer tilbage, kan man nok se Linier, svage og bølgende maaske. Der er en Livstrang, som vi har fælles med alt levende, en Livsbrynde; den vil Øjeblikkets Lyst, den vil leve, være til trods alt, trods Kulde og Savn og Lidelse, og helst mageligt, saa rigt som muligt. Og der er en Sjælegrundens uudsigelige Livsforstaaelse, der gør rolig og ligevægtig og glad, og den vidner om en anden Livets Drift, højt over den første, med anden Trang, der først taler ret, naar Kødet tier. Adskilte og kæmpende kan de være og sammenblandede, som var de hver sin Side af den samme.

Tanken skulde tjene dem begge, give deres Krav Form og hjælpe til, at de kunde tilfredsstilles. Tit fører den dem paa gale Veje og tit tager den Livet af Menneskers Glæde med sit Blik, dog kan en smidig og villig Tanke finde Udtryk for mange af Menneskesindets Længsler og Veje for deres Gang. Helt forstaaer den aldrig Menneskehjærtet, fordi den altid maa se paa det, der er levet igennem, det, der er vandret forbi, Livet, der er i det altid forsvindende Nu, kan Tanken ikke naa.

Og saa een Ting endnu: Menneskehjærtets Krav gaar ud over Endeligheden, ud i det evige, det hinsidige. Tilværelsen her er kun et Brudstykke, den har sin bedste Del paa den anden Side, det er nu bleven anderledes vigtigt, end det var i Barndommen. Og man føler dog, at ogsaa Jordelivet er vigtigt, ja, afgørende. Saa er det derfor, at Tilværelsen blev Kaos. Og kun den Evne, som kan bringe Forbindelse over Skellet, kan af Kaos skabe Kosmos, den ordnede trygge Tilværelse, som ene er lykkelig at leve i.

Det kan Tanken ikke, men Troen.

„O, Vidundertro,
du slaar over Dybet den gyngende Bro“.

Thomas Thomsen.

Di havde en snæver, en kort Horisont,
den strakte sig knapt over Dagen.
Di gjorde vor Gerning og passed' vor Dont,
vi døjed' som andre lidt godt og lidt ondt
og tænkte ej stort over Sagen.

Hvad kendte vel vi til det største paa Jord,
der blev til os Mennesker givet?
Nej, først ved de kraftige, livsvarme Ord
der fødtes i Hjertet en Andren saa stor,
thi hvad er vel større end Livet?

Di saa os omkring med et spørgende Blik,
var det dog den selvsamme Verden,
hvor før vi saa sløve, ufølsomme gik?
Opmærksomhed vakt og Andren vi fik
for Menneskers Leven og Færden.

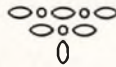
Dor Længsel blev levende, — Tanken
der ud over Daglivet bærer, — fik Flugt,
vort Øje blev opladt for alt, hvad er smukt.
Ja, Vestbirk, vi føler, Dit Værk bærer Frugt,
thi dagligt vi lever — og lærer.

Svend Sørensen.

Glædelig Jul!

Alle vore gamle elever ønskes en velsignet Julefest og et glædeligt nyt år!

Grøndald Nielsen. Sofie og Anton Hansen.
Karen og Kristian Hansen. Marie og Thyge Thygesen.
Via og Kristen Nørgaard. Valborg Jensen.
Kirstine Rind. Asger Plodgaard. Bernhardt Besthelsen.
Thomas Thomsen. Holger Budde-Lund.

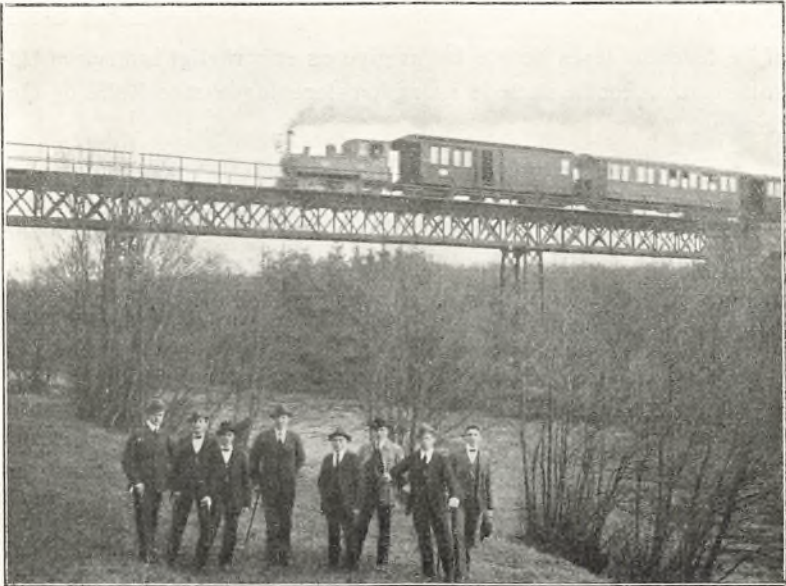
Tak

for alle breve, kort og fotografier, hvormed I glædede mig saa meget sidste Jul!

Ederes hengivne gamle lærer Grøndald Nielsen.

Villa „Ungdom“, pr. Vestbirk st., novbr. 1920.

Ved Gudenaå.

Det svundne Aar.

Vinteren 1919—20.

Der var fuldt Hus paa Vestbirk Højskole sidste Vinter, og mange kunde ikke faa Plads, som gerne vilde have været der. Før Jul gik Arbejdet sin rolige Gang, medens vi blev godt ry-stede sammen under det daglige Hjemliv.

Søndag den 30. Novbr. var de fleste af os i Horsens for at se den store Missionsudstilling, som blev afholdt i Haandværker- og Industriforeningens Lokaler. Horsens By skulde jo ses ved samme Lejlighed, saa vi havde nok at gøre i Timerne, før vi skulde hen paa Udstillingen. Pastor Thordur Tomasson havde ordnet alt saa godt for os. I den smukke Festsal i Ungdomsforeningens store, nye Bygning (Palæet) var der dækket lange Kaffeborde; alt var saa nydeligt, og Foreningens Værtinde og en Del unge Medlemmer gjorde det hyggeligt og hjemligt for os. Ud paa Eftermiddagen kom vi til Udstillingen, hvor Biskop Ludwigs holdt Foredrag om Grønland og viste Lysbilleder for en tæt pakket Mængde. Bagefter gjorde flere

af de ledende deres bedste for at give os et virkeligt Indtryk af Udstillingen. Aftenen sluttede i Ungdomsforeningen med Kaffe og Op-læsning.

Paa Grund af Influenza-Epidemien havde vi i Fjor maattet op-give det Ungdomskursus, som Horsenskredsens Ungdomsforeningers Hovedkreds vilde have afholdt. Men i Aar blev det til noget, nemlig i Dagene 3.—4. Januar. Et saadant Ungdomsstævne vil jo naturligt samle en Del af dem, der er ivrigst med i Arbejdet paa deres Egn, og vil bringe de Emner og Spørgsmaal frem, som det er mest nyttigt at faa behandlet; der kan ud fra saadan et Par Dages Sam-vær gives gode Tilskyndelser ud til de enkelte smaa Kredse.

Den første Dag, Lørdag, indledtes af en Bibeltime ved Pastor Clausen, Vinding; derefter samledes Foreningernes særlige Repræ-sentanter til Forhandling. Om Eftermiddagen holdt Seminarielærer Kristen Lange et Foredrag om: „Historisk Sans“. Højskoleforstan-der Jens Liengaard fra Krabbesholm Højskole indledte senere en Forhandling om „Arbejdet i Foreningerne“. Aftenen var optaget af Indøvelse af en Del nyere Sange under Ledelse af Efterskoleforstan-der Plovgaard og af en Time i Gymnastiksalen, hvor Frøken Holms-gaard fra Horsens paa sin kvikke og sikre Maade indøvede forskel-lige Sanglege. Man laa saa vist ikke paa den lade Side.

I den frostklare Søndag Morgen drog Flokken til Kirke i Tøn-ning, hvor Pastor Andersen fra Væhr prædikede. Efter Middag talte Kristen Nørgaard om „Tidens Krav til de unge“. Sidste Foredrag blev holdt af Grønvald Nielsen. Ud fra Apostlen Paulus Ord i 1. Kor. 10, 13: „Den, som tykkes at staa, se til, at han ikke falder. Eder er ingen Fristelse paakommen, som Mennesker ikke kan bære, og Gud er trofast, som ikke skal lade eder friste over Evne, men gøre baade Fristelsen og dens Udgang, saa I kan taale den —“ holdt han en dyb og alvorlig Tale om „Ungdomstidens Vanskeligheder“. Det hele sluttede med en lille, festlig Sammenkomst om Kaffebor-dene med Taler og Sange, hvor Pastor Thygesen, da han sagde Far-vel, med Rette kunde tale om en Vækst og en Stigning i disse Dages Samliv.

Grønvald Nielsen indledede Vinterens Møder i Forsamlingshuset; siden talte i November og December Højskoleforstander Svenning Pedersen, Uldum, og Pastor Buus fra Hvirring. I Januar havde vi

Pastor Leth fra Østbirk som Taler; Grønvald Nielsen læste i disse fire Aftener efter Foredragene Kristofer Jansons „Han og hun“.

Den 23. Januar var der en stor samlet Teatertur til Horsens, hvor Selma Lagerlöfs Skuespil: „Husmandstøsen“ blev opført.

Den 27. Januar blev der i Forsamlingshuset holdt et Møde om den internationale Højskole, som tænkes oprettet i Nærheden af København. Cand. theol. Peter Manniche, den Mand, der har rejst denne Sag og vakt Interesse for den i vide Kredse, skulde selv have fortalt os om sine Planer, men da han endnu ikke var naaet hjem fra Udlandet, talte i hans Sted Fuldmægtig Hegermann-Lindencrone.

Da det sikkert kan interessere en Del af Elevforeningens Medlemmer at erfare, hvad disse Planer gaar ud paa, gengives her et Stykke af „Horsens Folkeblad“s Referat:

I et klart Foredrag redegjorde Taleren i store Træk for den Idé, der ligger bag Tanken at rejse en „international Højskole i Danmark“.

Det nationale staar for de fleste som noget af det største — men det er ikke nok at være national. „Ret eller Uret naar det gælder mit Fædreland“ gælder ikke mere. Der skal arbejdes henimod en stærkere Forbindelse og større Forstaaelse mellem Nationerne, og Tanken er da at skabe en international Højskole, at bygge en Bro mellem Folkene, saa de lærer at forstaa og kende hinanden. Vi vil lægge Vægt paa, at det bliver en Folke-Højskole og intet Universitet eller Akademi, og i særlig Grad har vi tænkt paa Byarbejderne, der føler stor Trang til at komme ind under den Oplysning, der udgaar fra Højskolen, og i Særdeleshed vilde vi gjerne modtage de Folk, der møder med Forudsætning for Udbytte.

Ligeledes vilde Højskolen være af Betydning derved, at den bygger Bro ikke alene mellem Nationerne, men ogsaa mellem Samfundsklasserne, og det at faa en retfærdig Samfundsordning er Ofre værd.

Taleren kom derefter ind paa mere praktiske Spørgsmaal. Undervisningen skulde saaledes omfatte Sprog, Historie og Samfundskundskab, ligesom der vilde blive lagt Vægt paa legemligt Arbejde.

Det egentlige Maal er, at Eleverne forlader Højskolen med Sans for de indre Værdier, og Eleverne skal da stilles over for Kristendommen, saaledes at de frit kan vælge deres Standpunkt.

Bagefter blev der nedsat et Udvalg med Grønvald Nielsen som Formand, som skulde virke for denne nye Højskole paa Horsensegnen.

Men saa var det ogsaa forbi med Møder for den Vinter, idet Influenza-Epidemien tog fat igen ud over Landet og snart ogsaa naaede Højskolerne. Der var ikke slet saa mange syge paa en Gang som forrige Aar, men den trak betydeligt længere ud, og enkelte maatte ligge længe. Der blev sat alt ind paa at skaffe god Pleje, og ogsaa denne Gang blev der fra alle Elevernes Side taget fat paa den smukkeste Maade; de hjalp med Opvask og Borddækning, med Rengøring og Kakkelovnsfyring og ogsaa med Vagthold om Natten i den vanskeligste Tid. Trods flere svære Tilfælde fik vi Lov til at beholde dem alle, hvad vi var dybt taknemlige for. Mærkeligt nok fik ingen af Lærerne Sygdommen, saa Skolens Arbejde fortsattes hele Tiden uden nogen Afbrydelse, men naturligvis blev der for mange enkelte en kedelig Afbrydelse.

Til Afstemningen i 1. Zone den 10. Februar skulde vore Sønderjyder ned for at stemme; desværre laa en af dem i Sengen — det var svært for ham at se de andre drage af, medens han selv maatte blive tilbage. Med et stort Danebrog foldet ud over os fulgte vi dem et Par Aftener før til Toget i sluttet Trop, medens Sangene lød ud i Mørket i den stille Aften. Paa Vestbirk Station fik de, før Toget kom, nogle Ord med til Afsked, og saa drog de ud paa en Rejse, de aldrig vil glemme, for at stemme Sønderjylland tilbage til Danmark.

Og de tro'de, at Hjertebaand kan briste,
og de tro'de, at glemmes kan vor Ret;
de skal vide, at de aldrig ser de sidste,
de skal vide, at ingen bliver træt.

Thi som Aarene randt,
saa's det: Baandene bandt,
Kræfter fødtes for Kræfterne, som svandt.

Paa selve Dagen holdt vi et Chokoladegilde, der formede sig som en sønderjysk Fest. Det var paa en Tid, da der ligesom var en Pause i Sygdommen; ingen var paa det Tidspunkt særlig syge.

En af Eleverne, Jens Bjerg Thomsen, havde skrevet en Sang, hvorefter der her anføres nogle Vers:

Vi fejrer Glædens Fest i Dag
langt mere end vi plejer,
thi vor og Sønderjydens Sag,
i Dag har vundet Sejer.

Den Sejr har kostet Kamp og Graad,
og unge Sønner blødte,
som modig i de trange Aar
til Kamp for Ørnen mødte.

De stod og stred paa Farens Dag,
den tapre lille Skare;
de mødte frem og tog et Tag,
fordi de danske vare.

Og Kampen stod i hvert et Hjem
i Aarene de lange;
nu vajer Danebrog hos dem
paa Sønderjyllands Vange.

Det Flag skal aldrig sænkes ned
saa vidt som Dansk der lyder,
thi sejret har Retfærdighed,
som den Slags Ting forbyder.

Og Lærken varsler højt mod Sky
om Sol og herlig Sommer. —
Gud give, at den Sommer ny
for Sønderjylland kommer!

Ved „Folketingsvalget“ den 13. Februar blev Venstremanden Johannes Hansen valgt med 112 Stemmer; de radikale fik 43 St., Retsforbundet 16 og Det konservative Folkeparti 3. De syge fik for en Gangs Skyld Lov til at stemme fra Sengen.

Fastelavns-Mandag fornøjede man sig af bedste Evne i Gymnastiksalen.

Ogsaa paa Afstemningsdagen i 2. Zone den 14. Marts var vi samlede om Aftenen for at mindes dem dernede. Der blev holdt Taler og vist Lysbilleder og modtaget Telegrammer fra Afstemningen og givet vejledende Oplysninger til dem. Det var en Sorg og en Skuffelse, at Udfaldet ikke blev noget bedre.

I de sidste Dage af Marts havde vi et meget kærkomment Besøg af en ung Højskolelærer fra Schweiz, Max Zeltner, der er Lærer ved Schweiz's første og foreløbig eneste Højskole. Det er Dr. Fritz Wartenweiler, som en Vinter har opholdt sig paa Ryslinge Højskole, og som er blevet grebet af den danske Højskoletanke, der nu vil prøve paa at faa Højskolen til at slaa Rod i Schweiz. Han begyndte i Fjor i Kanton Thurgau med at holde Højskole for 4 Elever i sin Villa. Endnu er det kun en svag Begyndelse, men vi forstaar, at de to gaar frem med en egen stille Begejstring, der nok skal bryde Vej trods alle Hindringer.

Hr. Max Zeltner holdt et langt og indholdsrigt Foredrag om det schweiziske Land og Folk. Han talte paa Dansk — og paa forbausende godt Dansk; vi Danske, vi sætter altid Pris paa, naar nogen vil lære vort lille Lands Sprog. Besøget blev desværre kun saa kort, da det var udsat paa Grund af Influenzaen.

Da det trak ud med Sygdommen til Skolens Slutning, blev der intet Skolebal i Aar, ligesom ogsaa et stort Møde med Gymnastikopvisning og nuværende Forsvarsminister Klaus Berntsen som Taler maatte aflyses.

Paa en enkelt nær blev dog alle raske, før Vinterskolen sluttede.

Sommerskolen 1920.

Sommeren 1920 vil jo altid blive husket som Genforenings-sommeren.

Den vil blive mindet gennem alle Tider og Slægter i vort lille Folk — den mærkelige Sommer, da der gik en stille Jubel igennem Danmark over, at det nu endelig skete, det længe ventede — at Størstedelen af vore Landsmænd kom hjem fra Udlændighed og Fangenskab. Vi har vor egen Maade at tage Tingene paa. Det er sjældent, at det store Brus gaar hen over Danmark, men det, der kom dernede fra og gik igennem vort Folk, det var ægte, de fleste Steder da. Ja, som Sønderjyderne dog forstod at feste i de Dage. Aldrig før har vi set noget saa storstilet og dog saa jævnt og ligetil.

Her behøver Legenden ikke at udsmykke, ikke at idealisere, her var det vist saa nær ved det, vi gerne vilde, som det nu engang kan blive her paa denne Jord — naar undtages Sorgen over, at vi ikke fik alle med.

Ogsaa Sommerskolen var helt fyldt.

Lige i dens Begyndelse havde vi igen Besøg af Frk. Hortense Panum, som vilde holde sit Foredrag om Langelegen og spille for os paa det spinkle, men — i hvert Fald i hendes Hænder — yndefulde Instrument.

Den 11. Maj talte Pastor Clausen fra Vinding i Forsamlingshuset, og et Par Dage senere havde vi i et Par Dage Besøg af Professor Andreas Schack Steenberg, der talte saa fornøjeligt til os om sin Hjertesag: Bøger og Bøgers Brug.

Grundlovsdagen gik Vestbirkerne i Aar over Aaen for at fejre Dagen sammen med vore Naboer fra Tønning og Træden i Træden Skov. Talere: Pastor Riisgaard, Uldum, og Ingeniør Arnfred, Askov.

Sommerens store Midtpunkt er jo Elevmødet, disse to alt for korte Festedage, som for mange er blevet en Tradition — og om end de ikke selv hvert Aar personlig kan være til Stede, saa er dog deres Tanker der, og mange er der jo, som sender en skriftlig Hilsen. Tallet paa Deltagerne stiger jævnt og støt hvert Aar — i Aar var der ca. 900, som spiste til Middag om Søndagen, saa skønt vi i Aar havde faaet gode Telte, maatte dog mange spise bagefter.

Teltene gøres i Stand til Elevmødet.

Den store Begivenhed i Aar og det almindelige Samtaleemne var jo Grønvald Niensens Salg af Skolen og hans delvise Tilbage-træden.

34 Aar er en lang Tid af et Menneskes Arbejdsdag — og ikke mindst, naar det betyder Føringen og Opretholdelsen af en saa betydelig Virksomhed og dette at vedligeholde Forbindelsen med en saadan Skoles hele omfattende Vennekreds.

Alle kan jo se, at her er et Livsværk, som fik Lov til at gro en

Der skrælles Kartoffler til Elevmødet.

frodig Vækst til rig Opbyggelse og til megen Hjælp for mange. Det er vel endda ikke saa ofte, at en Mand naar at se saa meget Udbytte af sit Arbejde og møder saa megen ægte Taknemlighed, som det her er Tilfældet.

Lørdag Aften, da Grønvald Nielsen bød den tætpakkede Gymnastiksal velkommen, holdt han efterfølgende Tale:

„Som I maaske alle har læst i Bladene, bliver her fra 1. Novbr. indført en Forandring, idet Kr. Nørgaard har købt Skolen med Jordtilliggende, Heste, Køer, Svin, Høns og Haner!

For Tiden bygger jeg mig et Hjem paa Boldpladsen, som maaske i Daaben faar Navnet „Villa Ungdom“. Men med Hensyn til Skolens fremtidige Gerning, kommende Elevers legemlige og aandelige Ernæring, er vi her allesammen enige om, at alt skal gaa i gammel Gænge, saa ligesom Mennesker sommetider i Aarevis ivrigt har søgt efter Hemmeligheden ved Frimureriet og aldrig funden den, fordi der ingen Hemmelighed er, saaledes er det vort Ønske og vor Plan, at gamle Elever, som kommer her paa Besøg eller til længere Ophold, ingen Forandring skal kunne finde. Anton Hansen og ventelig Sofie Hansen, Holger Budde-Lund, Berthelsen, Nørgaard, Pastor Thygesen og jeg beholder i alt væsentlig de samme Timer, som vi plejer at have. Thomsen — og i det hele taget de yngre Lærerkæfter, vi er saa glade ved, skal jo i de unge Aar omkring og suge Næring ind, før de lader sig binde fast.

Jeg tror, at jeg for mit Vedkommende kan blive noget mere for Eleverne under den ny Ordning, end Tilfældet er nu, og at den alt i alt vil være en Vinding for Skolen.

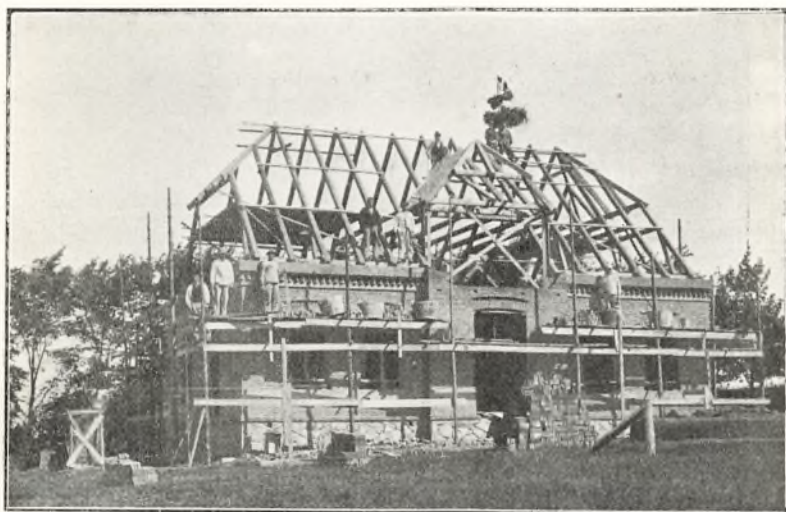
Lad mig tilføje, at jeg har tilbudt baade Budde-Lund og Nørgaard Skolen; men efterhaanden blev jeg betænkelig ved Fællesskabet, taget i al Almindelighed, især naar det ogsaa skulde ytre sig paa den Maade, at der skulde være to om den daglige Ledelse. Derfor, og fordi vi tror, at det tjener Skolen bedst, at jeg bliver staaende som Forstander ogsaa, har vi nu truffet den nævnte Ordning. Det maatte da blive Kr. Nørgaard, der købte Skolen, idet Budde-Lund ikke kunde tænke sig at være ene om den, alene af den Grund, at han ingen Kone har. Men forøvrigt er det jo Mening, at de to fortsætter Samarbejdet.

Jeg kan jo ikke fortie en Forandring, som stemmer os alle her

vemodigt, og jeg er vis paa, at særlig alle Haandværkere, som er udgaaet her fra, deler vore Følelser. Det er dette, at Tømrer Kristian Hansen ikke længere ser sig i Stand til at være Anton Hansens Medlærer paa Tegneskolen om Vinteren.

Skulde hans gamle Elever i disse Dage kunne omstemme ham, saa giver jeg Chokoladegilde over hele Linjen.

Men nu, Kristian Hansen, vil vi alle, dine Medlærere og dine Lærlinge, bringe Dig vor oprigtige Tak for de mange svundne Aar.

Grønvald Nielsens nye Hus bygges.

Et Lærernavn kan ikke staa smukkere i en Højskoles Aarbog, end dit staa her.

Jeg kan ikke lade være for egen Regning at føje her til en hjertelig personlig Tak til Dig og Karen for eders uopslidelige Troskab imod mig igennem de lange, skiftende Tider.

Blandt meget andet, som disse Dage kalder frem i mit Sind, er ogsaa Minderne om alt det gode, som Egnen her har skænket mig: Deltagelse under store personlige Sorger, redebøn Hjælp i alt, hvad der gjaldt den Skole, som man for en Menneskealder siden betroede mig Ledelsen af, og som ingen kan ønske Guds Velsignelse ned over i al Fremtid inderligere end jeg. Jeg beder ham stadig om, at Vestbirk Højskole maa være et samlende Midtpunkt for fremadstræbende

Ungdom, Slægt efter Slægt — ogsaa naar jeg er bleven puttet ned ved Siden af min elskelige Søn oppe paa Kirkegaarden.

En oprigtig Tak til Skolens gamle Aktionærer og til alle her i Egnen, i hvis Hjærter Højskolen har funden en Plads, og som har vist den Velvilje“.

Thomas Thomsen holdt derefter et Foredrag om Jakob Knudsen og hans Forfatterskab.

Saa myldrede ca. 120 unge Piger klædt i Nationaldragter ind

Fra Elevmødet: Klar til Udrykning med Middagsmaden.

paa den ejendommelige Scene i tre Etager, som Skuespiller Hjælm havde fremtryllet. Og nu fulgte Folkeviser og Sange fremstillet i Tableauer paa øverste Scene, medens de unge Piger „traadte Dansen“ og sang til nedenfor. Det hele brogede og fint udarbejdede Sceneri var bygget op paa den sindrigste Maade og virkede nydeligt. Hele Folkevisen om Dronning Dagmar, der ligger i Ribe syg, blev fremstillet. Af det andet, der blev fremført, var vel Holger Drachmanns Sang: „De vog dem, vi grov dem en Grav i vor Have“ for Solo og Kor — og Folkets Hyldning af „Danmark“ formet over og fattet ind i H. C. Andersens og Rungs skønne Fædrelandssang: „I Danmark er jeg født“ — to af de smukkeste udførte.

Begge Dage var Vejret saa straalende som vel muligt.

Efter Morgengudstjenesten i Gymnastiksalen talte Grønvald Nielsen om Sorgen og dens Betydning i Menneskers Liv.

Generalforsamlingen bagefter drøftede en Udvidelse af Aarskriftet, der dog i hvert Fald denne Gang vanskeliggøres en Del, fordi der i Aar skal medfølge en Liste med alle Medlemmernes Navne og Adresse. Det blev vedtaget at trykke denne Liste som et Indlæg for sig paa lidt tyndere Papir.

Til Medlem af Elevforeningens Styrelse valgtes Seminarielærer

Fra Elevmødet: Sauce og Kartoffler undervejs til Teltet.

Kristen A. Lange i Stedet for Landinspektør Anton Jacobsen.

Ved Middagen i Teltet gik det festligt til med Tale og Sang. Der blev læst Breve og Telegrammer op fra fraværende Venner; særlig Indtryk gjorde en Hilsen fra en gammel Elev i Flensborg.

Anton Hansen, Grønvald Nielsen, Kristen Lange, Asger Plovgaard, Fru Plovgaard, Peder Bødker o. fl. talte; det var ikke mindst gode Ønsker for Grønvald Nielsen og for Skolens Fremtid under de nye Forhold, der her blev udtalt, og Kristen Nørgaard benyttede Lejligheden til at sige Skolens Venner Tak for de gode Ønsker, der er kommet frem baade ved denne og andre Lejligheder. Han ud-

trykte ogsaa sin Glæde over, at de fleste af Skolens Folk — saavel Lærere og Lærerinder som Karle og Piger — vil⁷ fortsætte deres Gerning ved Skolen.

„Det er min Hustrus og mit Ønske at være med til at føre Skolen frem i det gamle Spor. Og netop det, at det i det væsentligste bliver de samme Mennesker, der virker her, giver mig Tro paa, at det kan lade sig gøre at fortsætte nogenlunde paa den Maade, som det er sket i den Menneskealder, Grønvald Nielsen har ledet Skolen. Og kan det lykkes os stadig at staa trofast sammen, saa tror jeg

Et Hjørne af Festpladsen i Rasmus Knudsens Skov ved Elevmødet.

ogsaa, at Gud vil lægge sin Velsignelse til, saa Gerningen kan bære Frugt til hans Ære.“

Den Dag iler altfor hurtigt; der bliver for lidt Tid til at tale med alle de mange gamle Venner.

Der har aldrig før været saa mange Mennesker i Rasmus Knudsens Skov som den Eftermiddag. Det er en ualmindelig Forsamling at tale til — her er intet af den Støj og Forstyrrelse, der saa tit gør Friluftsmøder vanskelige. Men her er det jo ogsaa saadan, at et usynligt Baand knytter alle de mange sammen og skaber en egen Lytten og en egen Forstaelse.

Anton Hansen formede sin Tale som en Mindetale om H. C. Ørsted og hans Betydning for Danmark og for Udviklingen i det

hele taget i Anledning af Hundreaarsdagen. Holger Budde-Lund talte om: „Vort sjælelige Forhold til vort Arbejde« og Kristen Nør-gaard om Genforeningen.

I Aar havde vi den Glæde, at Pastor Thygesen, efter at have talt i to Kirker, mod Slutningen af Mødet kom til Stede og talte for tredje Gang den Dag.

Efter Aftensmaden begyndte Automobileerne at snurre, og de fleste af dem, der havde cyklet mange, ja, helt op til en Snes Mil for at være med, tog fat paa den lange Hjemtur. I Massevis fulgte vi til Toget og vinkede Farvel. Mange blev dog til næste Dag og tog Morgenforedraget med; det var en anselig Forsamling, der næste Morgen mødte i Gymnastiksalen.

Hele Juli Maaned havde vi den Glæde at have en norsk Gæst, Højskolelærer Farsund fra Agdar Højskole paa Norges Vestkyst, iblandt os.

De fleste af os var ude til det store, aarlige, grundtvigske, kirke-lige Møde i Horsens, hvor Højskoleforstander Holger Begtrup og Valgmenighedspræsterne Noe Nygaard og Thorkild Rørdam førte Ordet.

Genforeningsdagen — den 9. Juli — var næsten alle Lærerne purret ud; Grønvald Nielsen, Pastor Thygesen og Asger Plovgaard var hver paa sit Sted i Sønderjylland; Kristen Nør-gaard talte i Løs-ning og Holger Budde-Lund i Sønder Vissing, hvor en stor og smuk Mindesten blev afsløret. Østbirk og Vestbirk holdt Fest sammen i Julianelyst Skov med Seminarielærer Lange, Gedved, og Thomas Thomsen som Talere.

Om Aftenen samledes en Del Vestbirkere med Eleverne til en lille Festlighed i Højskolens Gymnastiksal.

11. Juli havde Horsenskredsens Ungdomsforeninger stævnet til Møde i Rasmus Knudsens Skov, hvor vi hørte Foredrag af Højskoleforstander Helge Hostrup, Vejlbj, og Højskolelærer Hans Lund, Askov.

De allerfleste har jo Cykle med og hjuler af Sted paa den, naar Himmelbjergdagen er inde, men der er ogsaa altid nogle kørende. Den altid opfindsomme Skuespiller fik af en stor Lastbil og nogle af Foredragssalens Bænke konstrueret et pragtfuldt Køretøj, og i det puttede han alle de ikke-cyklende op. Den mindede vist mest om et af de pansrede Uhyrer, som de brugte i Verdenskrigen. Folk stod i

hvert Fald og saa smilende og undrende efter den, hvor den kom frem med sit lystige, syngende Indhold.

Tønning Præstegaard siges at eje de ældste og største Kirsebærtræer i Landet; for sidste Gang var vi i Aar indbudt til Kirsebærtur derover, da Pastor Thygesen jo fra Efteraaret 1920 skal være Valgmenighedspræst med Træden Kirke som fast Kirke. Oppe paa Bakkekammen med et milevidt Syn over Horsens-Skanderborgegnen ligger nu den nye Præstebolig; dens røde Mure kan ses viden om. Det vil vare en Tid endnu, inden vi kan klatre i Kirsebærtræerne der. Men i Aar endnu gik Turen for sig; adskillige lyse Kjoler fik i Aftenens Løb et andet Mønster og delvis andre Farver, og Legen gik lystigt omkring den lyse, slanke Birk paa Græsplænen, indtil det var blevet helt mørkt, og vi efter Aftensangen brød op for sidste Gang fra den gamle Have.

Dagen efter havde vi Besøg af 29 Husmænd, der var paa Studierejse i Egnen. To unge Piger tog hver sin Husmand til Bords, og saa blev der livligt rundt om ved de mange Borde, medens Maden gled ned og Taler og Sange vekslede. Senere paa Aftenen sang Sangkoret en hel Række Sange ude i Haven.

Lige før Skolen sluttede var Statens tilsynsførende ved Højskolerne, Dr. phil. Moltesen, paa Besøg sammen med sin Frue. Doktoren holdt i Foredragssalen et Foredrag for den hjemlige Kreds, hvori han gik ud fra Egnens Rigdom paa historiske Minder.

Af forskellige Grunde vil der jo ske nogle Forandringer, blive nogle Personskifter under den nye Ordning.

Grønvald Nielsen har i sin Tale med faa, men meget sigende Ord, omtalt, at Kristian Hansen nu ønsker at trække sig tilbage efter 27 Aars Arbejde ved Vestbirk Højskole. Vi andre vil vist gerne alle føje vor bedste Tak til den Tak Grønvald Nielsen bragte Kristian Hansen ved Elevmødet.

Det er maaske sjældent — Menneskers Syn og Sans er saa forskellige — at Dommen over en Lærer blandt hans Elever falder saa ensartet ud som her. Altid gaar den ud paa dette, at Haandværkerne synes, de faar saa meget ud af hans Undervisning, naar han gaar sin stille Runde iblandt dem og hjælper dem med Tegningerne og

Karen Sodborg Hansen.

Kristian Hansen.

giver sin Vejledning paa sin gennemsikre og dygtige Maade — klart og kort. Det er Summen af, hvad jeg saa mange Gange har hørt udtalt. Jeg vilde ønske, at Kristian Hansen selv kunde høre Varmen i Ordene, naar det bliver sagt. Naa, men vi beholder jo alligevel baade ham og hans Kone, hvis lyse Smil vi vist alle holder af at møde, indenfor den hjemlige Kreds.

Naar Via Nørgaard nu træder til som Husmoder paa Højskolen, flytter Valborg Jensen over i Grønvald Nielsens nye Hus for der fremdeles at styre Hus for ham.

I Sommeren 1900 var hun Elev paa Højskolen, var siden Kokkepige paa Skolen i 2 Aar og har bl. a. i den forløbne Tid i et Par Aar styret Kristen Langes Hus, medens han var Lærer ved Højskolen. I 10 Aar har hun nu haft den meget vanskelige Post som Husstyrer paa Skolen, hvor jo den egentlige Husmoder har været savnet gennem de mange Aar. Det er en langt betydeligere Opgave, end maaske mange tænkte paa, naar de saa Valborg Jensen gaa saa stille og fordringsløst ved Arbejdet.

Det er for det første ikke nemt at lede en saa stor Husholdning og at gøre det saadan for det beskedne Beløb, der nu engang er at

Valborg Jensen.

rutte med paa en Højskole, at dens Indvaanere er tilfredse med Maden og hele den Side, samtidig med, at det hele økonomisk kan gaa rundt. Det er en Glæde at turde sige det overfor alle dem, der selv personligt har gjort deres Erfaringer, at netop dette er lykkedes for hende. Det er dernæst heller ikke let at være Husmoder, hvor der er saa mange forskelligartede Mennesker at tage Hensyn til, men vi, Medarbejderne og den daglige Husstand, maa vist alle med Tak sige, at hun har formaet at yde meget i Husmoderens Plads, og at hun har gjort det med megen Omhu og med fin Takt. Tillige har Valborg

Jensen jo som en Slags Sekretær hjulpet Grønvald Nielsen med det daglige Kontorarbejde, og det har ikke været lidt — navnlig i de sidste Aar, hvor der nøje skulde vogtes paa alle de mange „Kort“ under Rationeringen. Vi, som kender Maskineriet, har ikke kunnet andet end beundre hendes Overblik — tænk paa Tilrettelægnngen af Besisningen ved de stadigt voksende Elevmøder — og hendes Evne til at beherske den Syndflod af Smaating, der Dag for Dag skal huskes eller tages Stilling til paa et saadant Sted. Men ogsaa de syge — ikke mindst under Influenzaepidemierne — vil huske hendes kyndige Pleje og venlige Ord. Intet Under, at de sidste Aar med de mange syge paa samme Tid har taget en Del paa hendes Kræfter, saa hun nu trænger til at have en noget lettere Opgave.

Desværre skal Thomas Thomsen nu efter tre Aars Forløb forlade os for at fortsætte sin Uddannelse, hvad han har rige Muligheder for. Det var saa hyggeligt og fornøjeligt at leve paa Siden af ham og se ham folde sig ud saa at sige Dag for Dag. Han har betydelige Evner og er mærkeligt omfattende — ubegribeligt næsten, hvad han med en saa forholdsvis ringe Uddannelse kan spænde over —

samtidig med, at han er borende grundig i sit Forhold til, hvad han giver sig af med. Han hører til de Mennesker, som flittigt og roligt nytter Tiden, og som virkelig har Evne og Personlighed til paa egen Haand at kunne tage fat paa et Stof og tilegne sig det.

Han var først og fremmest antaget som Gymnastiklærer, men det fulgte af sig selv, at hans Omraade og Stof gradvis maatte udvides.

Vi vil savne ham i det daglige Liv, hans rolige Dømmekraft, hans Hensynsfuldhed, hans ligevægtige, lyse Sind og ikke mindst hans praktiske Haand.

Thomas Thomsen.

I Kristian Hansens og Thomas Thomsens Sted kommer til November tre nye Lærere, der alle tidligere har været Elever paa Vestbirk Højskole, nemlig Morten Jensen fra Gylling, der nu er Bygningskonstruktør, Søren Kjeldsen fra Torp, der skal lede Gymnastikken, og Svend Aage Nielsen fra Nørre Aaby paa Fyn.

Holger Budde-Lund.

Fra 3. til 9. August havde vi et godt og fornøjeligt Møde paa Skolen. Det var den grundtvigske Studenterkreds, der i Aar holdt Sommermøde hos os under Pastor A. Rosendals Ledelse.

Vi havde i disse Dage Lejlighed til at høre en Række dygtige Mænd. Grønvald Nielsen begyndte med en Velkomsttale ud fra sit Syn paa Studenter i sin Barndom og første Ungdom.

De følgende Dage var der efter Morgenandagten Foredrag af Præsterne Morten Larsen, der talte om Daaben, Clausen-Bagge, der talte om Nadveren, og Th. Thygesen, der talte om Bønnen; og en Morgen talte Professor J. P. Bang om Anger og Tro.

Redaktør Johs. Fog-Petersen talte om det sociale Kaos, Fængsels-

Et nordisk Treklover.

altid diskuteret paa Trappe og Gange og uden for Skolen. De vedføjede Billeder kan maaske give et Indtryk af, at man var optaget af det, der rørte sig ved Mødet.

Diskussion efter Diskussionen

præst C. Ludvigsen om Menigheden og Proletariatets Nød og Dommer Jesper Simonsen om Forbryderpsykologi.

Desuden talte Pastor Eivind Berggrav fra Norge (Redaktøren af „For Kirke og Kultur“) om kulturel Orientering, Redaktør A. Vedel om Højskole-tanken uden for vort Folk og Professor Bang om religiøs Uro. Pastor Oscar Geismar holdt en meget personlig præget Tale, og Grønvald Nielsen sluttede Mødet d. 9. med en Tale om svundne Tider og ny.

Efter nogle af Foredragene blev der ført Forhandlinger af de ivrige Deltagere. Og mellem „Timerne“ blev der næsten

Om Søndagen (d. 8.) var der Gudstjeneste i Østbirk Kirke, hvor Biskop Schiøler prædikede og Pastor Rud, Odense, holdt Skriftetale. Om Eftermiddagen var der offentligt Møde i Rasmus Knudsens Skov. Der blev talt af Forstander Monrad, Ryslinge, Pastor Terkelsen, Hering, og Redaktør Vedel.

Endelig om Aftenen var der „Chokoladegilde“, hvor det gik lystigt til til Kl. ca. 1 om Natten. Især gjorde det stor Lykke, da „Proletariatet“ fra den lille Spisestue under en rød Klud som Fane i trampende Procession kom marcherende ind til „Overklassen“ i den store Stue og krævede Plads ved dens Bord under Afsyngelsen af en Sang til Socialistmarchens Melodi, som endte med Ordene: „Vi ta'r selv!“ Det var nok første Gang, at flere af disse ærværdige Præster og Professorer gik under den røde Fane (som „Horsens Folkeblad“ bemærkede).

Men det var ikke blot Løjer. Pastor Berggrav holdt f. Eks. ved den Lejlighed en gribende Tale om sine Ungdomsoplevelser i Sønderjylland. Og i det hele taget var Mødet det smukkeste Vidnesbyrd om Sandheden i det gamle Ord: „Alvor og Gammen kan godt sammen“, eller som Pastor Berggrav udtrykte det en Aften i Gymnastiksalen, efter at man havde leget og skulde slutte med Aftenandagt:

„Det Alvor er kun slapt,
som ej paa Spøgen smiler,
men slappere den Spøg,
som ej paa Alvor hviler.“

Det var en Oplevelse at være med denne Aften; og mange gode Oplevelser havde vi Dagene igennem sammen med de ca. 175 glade Studenter.

Efteraarsmødet holdtes i Aar 26. og 27. Sept. Dertil var for første Gang knyttet et lille Jubilæum for „de 25-aarige“, men da vi ikke har haft det før, var der mødt Folk fra de ældre Aargange ogsaa, ialt ca. 70.

De mødte Dagen før Efteraarsmødet, og om Aftenen var der et lille fornøjeligt „Chokoladegilde“. Der blev talt og sunget meget, som da de var Elever her. Det blev en hel Række Smaataler af Grønvald Nielsen, Anton Hansen, Kristen Nørgaard og Skolens gamle Lærere Daugbjerg, Lange og P. Olsen og flere.

I det hele var det en Fornøjelse at have Besøg af disse gamle Elever, som øjensynlig nød at være paa den gamle Skole igen.

Paa denne Maade blev Bekendtskabet mellem de gamle Kammerater frisket op, og saa fortsattes Samværet de følgende Dage under Efteraarsmødet.

Søndag Formiddag var de fleste af Deltagerne i Tønning Kirke, hvor Pastor Thygesen prædikede.

Om Eftermiddagen talte Grønvald Nielsen og Forstander Balslev fra Ubberup. Om Mandagen blev der talt af Pastor Thygesen, Højskoleforstander Balslev og Biskop Ludwigs. Og de to Aftener var der Oplæsning af Lærer Baltersen, Ollerup, og Direktør Daugbjerg, Aalborg.

Endelig den 15. og 16. Okt. havde vi Besøg af Studiekredsforeningen, som da der lod holde et lille Kursus her, hvis Hensigt var at slaa til Lyd for Studiekredsarbejdet. Mødet blev ledet af Formanden, Professor Steenberg, og der blev talt af Biblioteksdirektør Døssing, Højskolelærer Thyregaard, Translatør Skjoldbo og Grønvald Nielsen. Emnerne var Bøger, deres Brug og Betydning, og Studiekredsarbejdet. Foruden Foredragene var der Forhandlinger og Øvelser i at bruge Haandbøger, omtrent som Eleverne fra de sidste Aar kender det her fra Skolen, og som vi burde have det ved mange andre Skoler ogsaa. De ca. 30 Deltagere fra hele Jylland var svært optaget af Mødet, noget der jo tyder godt for denne Sag i Fremtiden.

K. N.

Deltagerne

i det første Jubilæum for de 25-aarige

den 25., 26. og 27. September 1920, omfattende

Aargangene 1886—95.

Kresten Søgaard, Træden pr. Brædstrup	1886—87.
Niels Søgaard, Træden pr. Brædstrup	1886—87.
Mikkel Eriksen, Vestbirk, Vestbirk St.	1886—87.
P. A. Hjaltn, Skuespiller, Dosseringen, København N.	1887—88.
Søren Søgaard, Træden, Brædstrup	1887—88.
N. P. Daugbjerg, Aalborg	1887—88.
Maren Naldal Faartoft, Mors	1888 + 93 + 96.
Jakob Andersen, Riis, Skanderborg	1888—89.
Søren Skovbølling, Haarup, Brædstrup	1888—89.
Mikael Mikkelsen, Haarup, Brædstrup	1888—89.
Kirstine Poulsen, Ejstrupholm	1889.
Maren Bjerregaard, Stavning, Skjern	1889.
Niels Madsen Nielsen, Stavning, Skjern	1889—90 + 93—94.
Antoinette Wenø Clausager, Sinding Mølle, Herning	1890.
Dagmar Østergaard, Daugbjerg, Aalborg	1890.
Mads Markussen, Hjortsvang, Tørring	1890—91 + 94—95.
Sine Bøtker Rasmussen, Møldrups Skole	1891.
Johanne Pedersen, Stavning, Skjern	1891.
Margrethe Olesen Sønderby, Stavning, Skjern	1891.
Marie Sørensen, Sdr. Vissing, Brædstrup	1891.
Kirsten Poulsen, Herborg	1891.
Thomine Thomsen, Vestbirk	1891 + 92.
Niels Andersen, Skjellerup, Hobro	1891—92.
Karen Skovbølling Mikkelsen, Haarup, Brædstrup	1892.
Marie Nielsen Jakobsen, Kibæk St.	1892.
Maren Østerlund Nygaard, Hjortsvang, Tørring	1892 + 96.
Georg Andersen, Riis, Skanderborg	1892—93.
Anton Hansen, Føvling, Brædstrup	1892—93.
Mads Nygaard, Hjortsvang, Tørring	1892—93.
Nielsine Nielsen, G. Lunde, Outrup	1893.
Povl Hansen, Aale pr. Aale v. Horsens	1893—94.
Niels P. Nielsen, Faaborg, Varde	1893—94.
John Kristensen, Sdr. Vissing, Brædstrup	1893—94 + 94—95.
Jeppe Iversen, Rindum, Ringkøbing	1893—94.
Kristen A. Lange, Gjedved, Horsens	1893—94.
P. Udzen Sørensen, Karlby, Hornslet	1893—94.
Kirstine Petersen, Bjerre, Aale	1894.
Maren Nygaard Understrup, Ørre, Herning	1894.
Kirstine Børthelsen Rasmussen, Østbirk	1894 + 1905.
Karen Søgaard, Træden, Brædstrup	1894 + 95.
Kirstine Rasmussen, Sct. Jørgensbjerg, Roskilde	1894.
Peter Olsen, Rosbjerggaard, Rørbæk	1894—95.
Søren Østerlund, Tørring	1894—95.
Kresten P. Pedersen, Østbirk	1894—95.
Søren Bjerre, Kamstrup, Nr. Nissum, Lemvig	1894—95.
Kristen Understrup, Ørre, Herning	1894—95.
Mathilde Nielsen, Haldrup	1895.
Marie Jensen Hansen, Aalsøe, Grenaa	1895.
Dorthea Bank, Aale	1895.

Der var mødt ca. 70 Deltagere, men ved en Fejltagelse er desværre ikke alle Navnene kommet paa den fremlagte Liste.

Regnskab

fra 28. juni 1919 til 24. juni 1920.

Indtægt:		Kr.	Øre
Kassebeholdning ^{28/6} 1919		425.	00
Medlemsbidrag		3392.	25
Solgte årsskrifter		60.	45
Gave fra en ven af skolen.....		10.	00
Fra elevernes sygekasse		8.	50
Overskud i brugsforeningen ..		60.	00
Renter fra Anton Hansen		40.	00
		<hr/>	
		Kr.	3996.20

Udgift:		Kr.	Øre
Understøttelse til karlene 1919—20.....		465.	00
do. - pigerne 1920.....		550.	00
Frimærker til årsskrift og postopkrævning.....		619.	65
Postopkrævningsblanketter		51.	75
Trykning og heftning af årsskriftet samt konvolutter.		1876.	80
Fragt af årsskriftet.....		20.	94
Kundgørelser.....		28.	24
Medlemsbidrag i brugsforeningen.....		15.	00
Papir og knappenåle		12.	78
Porto		12.	36
Formandens løn		100.	00
Kassebeholdning		243.	68
		<hr/>	
		Kr.	3996 20

Ovenstående regnskab er revideret og fundet rigtigt.

Vestbirk, 24. juni 1920.

Anton Hansen.

Holger Budde-Lund.

Medlemmer, der skifter opholdssted, bedes meddele det til formanden først i november, samt hvilket år de har været elev på skolen.

INDHOLD

	Side
<i>Grønvald Nielsen: Minder</i>	3
<i>Thyge Thygesen: Et Menneske</i>	14
<i>Thomas Thomsen: Sang ved Elevmødet</i>	20
<i>Holger Budde-Lund: Fra et Ophold i England i</i> <i>Eftersommeren 1920</i>	21
<i>Kristen Nørgaard: Tro og Troskab</i>	38
<i>Ved Kongens Indtog i Sønderjylland</i>	46
<i>Thomas Thomsen: Af Kaos</i>	50
<i>Svend Sørensen: Digt</i>	57
<i>Glædelig Jul!</i>	58
<i>Holger Budde-Lund: Det svunde Aar</i>	59
<i>Deltagerne i det første Jubilæumshold</i>	79
<i>Regnskab</i>	80

Elevmødet

bliver næste Aar

Lørdag den 25. Juni

og

Søndag den 26. Juni

Jubilæet

for de „25-aarige“ (og ældre)

bliver

Lørdag den 17. September

Deltagerne hertil ventes med Toget Kl. 4
eller 6⁴⁸, og vi haaber, at de bliver til de
to følgende Dage, da der ogsaa er

Efteraarsmøde

Søndag den 18. September

og

Mandag den 19. September

KOLDING
KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI
1920